

Віктор Мазаний

ДУБНО.

ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

Дубно, столице наших сердець!

Говориш до нас мовою століть, які залишили величну зодчу палітру святинь – над тобою небо золотими хрестами церков вишите... Минуле передало тобі в долоні і замкову велич, і письмена вправних середньовічних книжників, сторінки яких – то високі прапори твоєї шляхетної долі.

Ти – оберіг епох. Сяєш, звучиш, закликаєш подорожніх пізнавати твої пишноти, ведеш їх прадавніми заповітними шляхами, де гостинно і щедро.

Перлино слов'янського світу, ти – музей просто неба. Меморіальні знаки на твоїх будівлях – то жест, який вказує, що тут бували у різні часи особистості величини світової. Ти – урочистий світлий пантеон, де немеркнуче сяють сузір'я людей видатних, котрих знало ти: князі Острозькі – твої засновники, Іов Почаївський, Іван Вишенський, отець Віталій, Касія Сакович, Іван Мазепа, Пилип Орлик, шведський король Карл XII, Ференц Ліст, король Речі Посполитої Станіслав Август II Понятовський, Тадеуш Чацький, Доменік Мерліні, Діонісій Міклер, а також Микола Костомаров, Оноре де Бальзак, Микола Лисенко, Юзеф-Ігнацій Крашевський, Наполеон Орда, Тарас Шевченко, Ярослав Гашек, В'ячеслав Липинський, Борис Возницький, Улас Самчук, Авенір Коломиєць – вони увічнили твоє ім'я на літературно-мистецьких скрижалях...

Здається, сам Господь вказав перстом на це місце планети, щоб сюди сходилися творці в усі часи, аби тут завжди діявся чин освіти, науки, національного визволення. Ти всотало у свою пам'ять імена і події, які визначали український цивілізаційний поступ та заклали передумови відважних гуманітарних звершень, ти здавна міцно утвердилося осередком просвітництва – вісником культурних устремлінь кожної доби.

Ти – земля початку, земля засновниця.

Дні твоїх епох прийшли до нас і закарбовані всюди: у Державному історико-культурному заповіднику міста Дубно, де вони зображені як предтечі розвою; на полотнах митців, у бібліотеках, у юних та зрілих душах, що втішаються тобою.

Привітне ти на перехресті європейських доріг, прихилиєш до себе спільноти, аби збагатити смисли буття порозумінням і мудрістю. Зичливе і толерантне до народів, ти осередок міжнаціональної гармонії, приятний партнерський побратим міст із Польщі, Словаччини, Чехії.

Роботяще, ти продукуєш вироби, що розходяться в Україні і за кордоном, ти знаєш своїм трикотажем, скляними, гумово-технічними товарами, литвом, незрівняними смаколиками-солодощами і унікальними сирами.

Ти – місто сучасних економічних реалій з індустріальним інвестиційним парком, аналогом Greenfield, біля трансєвропейського коридору Берлін – Краковець – Львів – Київ. Ця територія є сталим привабливим фактором назавжди – для поважного, добропорядного діла.

Дубно, животворче твоє працелюбство!

У рисах твоїх – й опіка над стійкою пам'яттю про тих, хто визволяв тебе від гітлерівсько-фашистської чуми. В обов'язку твоєму – і пошанування виняткової трудящої вмілості, яка збагатила тебе, додала до твого суспільного образу самобутні довершені ознаки слави.

Ось чому ти закарбувало їхні імена – почесних своїх громадян: Юхим Аронов, Петро Бабак, Тетяна Войтенко, Петро Волков, Іван Величко, Петро Вишневський, Борис Возницький, Микола Жулинський, Олег Івановський, Степан Колесник, Іван Колбасюк, Михайло Коротков, Мар'ян Коць, Володимир Козявкін, Олександр Ключаров, Микола Морозов, Іллядор Насвіт, Іван Новицький, Андрій Орлов, Григорій Пенежко, Станіслав Ростоцький, Дмитро Санніков, Микола Сивіцький, Микола Стрічний, Степан Цюрук, Василь Черняхівський, Юрій Шумовський, Олександр Ширяєв.

Їхній чин – для тебе, свого міста як свята життя.

Дубно, зоре століть! Причащаємося тобою...

У снігах і в росах ти вабиш, вдивляєшся в нас і нас очищуєш.

Під небом Різдва й Великодніми дзвонами, у вінках Спа-са перебує врода твоя в обіймах прийдешніх віків, Дубно, – світоче, любове Вітчизни, столице наших сердець!

Віктор Мазаний.

Dubno, the capital of our hearts!

You are speaking to us a language of centuries, which granted us with a grand architecture of holy temples. The sky above you is embroidered with church's cross... The past has given into your palms greatness of castles and writings of talented medieval authors' pages. These are flags of your noble destiny.

You are a guardian of epochs. You shine, you call travellers to discover your riches, you guide them via ancient, sacramental paths filled with hospitality and generosity.

A pearl of Slavic world! You are a museum under the open sky. Memorials on your buildings are signs representing world famous people. You are a Pantheon made of light, where constellations of known people always shine: The princes of Ostrog are your founders, Iov Pochajvsky, Ivan Vyshensky, Father Vitaliy, Kasian Sakovych, Ivan Mazepa, Pylyp Orlyk, Swedish king Karl XII, Ferenc List, king of Commonwealth of Poland Stanislaw August II Poniatovsky, Tadeusz Chatsky, Domenico Merlini, Dionisij Mikler as well as Mykola Kostomarov, Honore de Balzac, Mykola Lysenko, Juzef Ignatsi Krashevsky, Napoleon Orda, Taras Shevchenko, Yaroslav Gashek, Vyacheslav Lypynsky, Borys Voznytsky, Ulas Samchuk, Avenir Kolomiets – they all made your name eternal.

It seems that God Himself has pointed His mighty hand at this spot on our planet, in order to attract to it artists at all times, in order for education, science and national liberation to become permanently established here. Your memory is filled with names and events which determined development of Ukrainian advancing and which laid a foundation for brave humanitarian accomplishments. You were always established as a center of education, a herald of cultural development of every century.

You are the land of beginning, a founding land.

The days of your epochs have arrived into our present and are imprinted everywhere: at the national museum of history and arts, at the paintings of famous artists, in libraries, in young and mature souls who find joy in you.

You stand so welcoming at European crossroads, inviting into your hub the people and communities in order to enrich their senses with solidarity and wisdom.

Affectionate and tolerant to all nations, you are a center of international harmony, a friendly partner to Polish, Slovak and Czech cities.

Hardworking, you produce goods, which are sold in Ukraine and abroad. You are known for your various quality goods made of fabric, glass, technical rubber, the most delicious sweets and cheeses.

You are a town of modern economic realities with industrial investment park, an analogue to Greenfield, next to trans-European passage Berlin-Krakovets-Lviv-Kyiv. This territory has become an attractive factor for doing business.

Dubno, your hard work is life giving!

In your features we see through a patronage over memory of those who liberated you from Nazi plague. In your duty – honoring exceptional hard working skills, which enriched you and added signs of fame to your social image.

That is the reason why the names of your honorable citizens are imprinted forever: Yuhym Aronov, Petro Babak, Tetyana Voytenko, Petro Volkov, Ivan Velychko, Petro Vyshnevsky, Borys Voznytsky, Mykola Zhulynsky, Oleg Ivanovsky, Stepan Kolesnyk, Ivan Kolbasyuk, Mykhailo Korotkov, Maryan Kots, Volodymyr Kozyavkin, Oleksandr Klyucharov, Mykola Morozov, Illiodor Nasvit, Ivan Novytsky, Andriy Orlov, Grygoriy Penezhko, Stanislav Rostotsky, Dmytro Sannikov, Mykola Syvitsky, Mykola Strichny, Stepan Tsuryk, Vasyl Chernyakhivsky, Yuriy Shumovsky, Oleksandr Shyryaev.

Their accomplishments are all for you.

Dubno, you are a star of centuries! We receive your communion... You charm us, you see into us and you purify us. Under Christmas sky and Ester bells, in the flower wreath of Spas (Transfiguration of Christ), your beauty will remain in the face of future centuries. Dubno, love of nation, capital of our hearts!

Victor Mazanyy.

Княжий герб Острозьких – засновників та фундаторів Дубна.

Артур Орлюнов.

Князь Данило Острозький у битві на Синіх Водах. Фрагмент картини.

Літописець вперше згадав його як Дубен у 1100 році – це поселення було надане князеві Давиду Ігоревичу. Іпатіївський літопис ще раз фіксує назву Дубен під 1149 рік, коли у краї вирували криваві суперечки за престол між київськими князями – тоді ця місцина стала перехрестям, де в герці сходився войовничий люд...

Князь Володимир в 1288 році у своєму заповіті, що схожий на розлогу оповідь, зазначив: «І Мстислав (брат Володимира – В.М.), перебувши кілька днів у Володимирі, поїхав у свої городи Луцьк і Дубен». Тим

стверджено, що Дубеном володів Мстислав Данилович.

У 1322 році в грамоті князя Любарта Дубен іменовано селом – саме воно за цим документом передане Данилу Острозькому – князю Холмському і Турівському, воїну, який боровся з експансією польського короля Казимира Великого, меценату, засновнику храмів, будівничому Острога.

Князь Данило мав свою печатку з гербом, елементи якого стали основою «великого герба» Острозьких, що дійшов до нашого часу.

У 1362 році у складі війська Великого князя Литовського Ольгерда Гедеміновича він брав участь у битві на річці Сині Води між литовсько-руською арматією та монголо-татарськими ордами. Одержана тут перемога підкосила могутність Золотої Орди і поклала початок звільненню від неї східної гілки слов'янських народів.

...Данило Острозький.

Родоначальник династії Острозьких у найгірший, критичний час розпаду Галицько-Волинської держави.

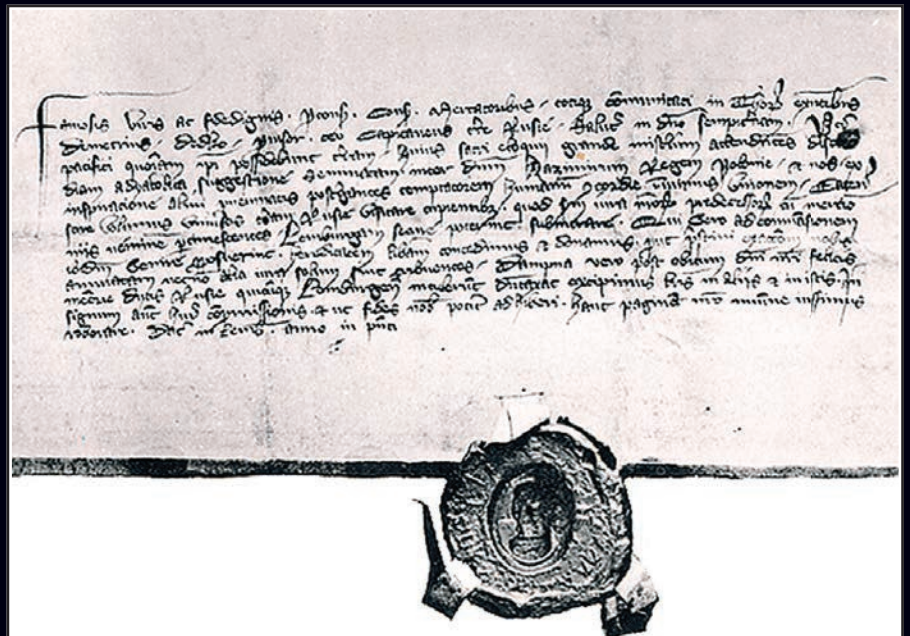
Правитель для майбутнього...

Любарт - Литовсько-Руський князь.

Герб Любарта.

Грамота Любарта.

Ян Матейко.
Грюнвальська битва 1410 року.

У 1386 році Дубен за дарчою грамотою польського короля Владислава II Ягайла і Великого князя Литовського, Руського та Жемайтійського Вітовта став власністю сина Данила Острозького Федора. Йому також надано право успадкування на Острог та волості у південно-східній Волині. Володар краю, організатор життя на українських землях, він був на сторожі їх, обстоюючи належність до складу Великого князівства Литовського у XIV–XV століттях.

Збудував перше дерев'яно-земляне укріплення в Дубні – невеликий замок, навколо якого були земляні вали і дубовий частокіл. Над спорудами підносилися сторожові вежі. Часті пожежі, низьке розташування фортеці – ось аргументи, які переконали: замок слід будувати на підвищеній місцевості, що й зробили згодом нащадки князя Федора Острозького.

Федір Данилович у 1410 році взяв участь у знаменитій Грюнвальдській битві як командир 51-ї литовської хоругви і відзначився особливою хоробрістю під Танненбергом, захопивши неприступний замок Рейсінберг.

В останні роки життя прийняв чернечий постриг під іменем Феодосія у Києво-Печерському монастирі, був схимником. Похований там у дальніх печерах. Після смерті його канонізували.

Православна церква відзначає Дні пам'яті преподобного Феодосія Острозького 24 серпня та 10 вересня.

...Воїн.

Святий, під покровом якого розрослося дерево роду Острозьких...

Артур Орльоноу.
Князь Федір Острозький.

Король Польщі
Владислав II Ягайло.

Великий князь Литовський,
Руський та Жемайтійський,
король Чехії Вітовт.

Артур Орлюнов. Благословення Феодосія Святого (князя Федора Острозького). Києво-Печерська лавра. 1443 рік. Фрагмент картини.

Острозький замок.

Князь Василь Острозький (Красний, тобто красивий, гарний) став спадкоємцем свого батька Федора.

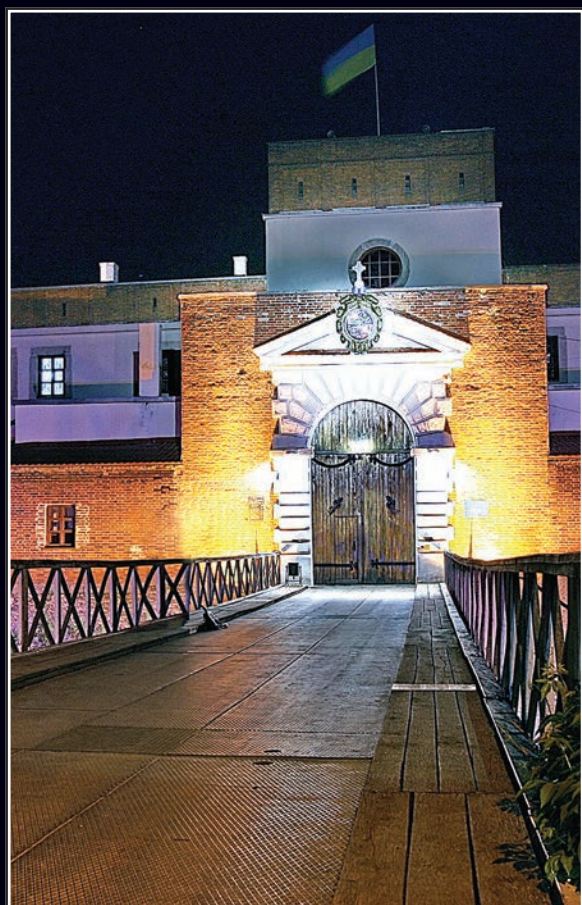
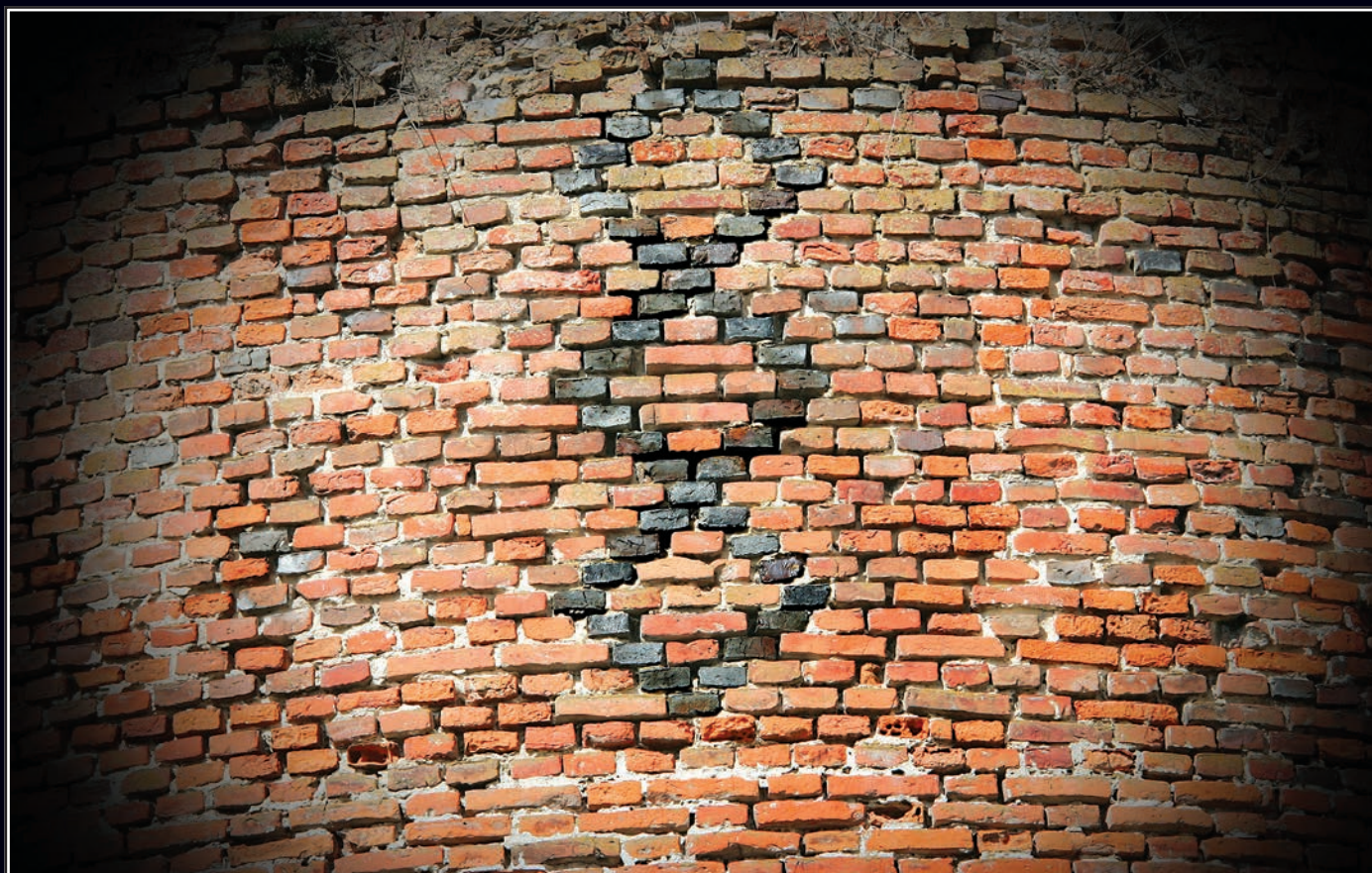
З його ім'ям пов'язують: початок зведення у Дубні оборонних споруд – мурованого замку, Спасо-Преображенського монастиря на острові Кемпа у Дубні та інших православних монастирів, укріплення Острозького замку кам'яними мурами, спорудження Заславської фортеці.

Відстоював незалежність Волині і Великого князівства Литовського. Отримав багато маєтків від князя Вітовта.

Зміцнивши володіння, свої багатства Василь Острозький подарував синам Івану та Юрію: перший, одержавши зокрема Острог, продовжив лінію Острозьких, а другий, заволодівши Заславом, започаткував династію Заславських.

...Твердиня над Іквою – це задум його, Василя Красного.

Князь Костянтин Острозький.

Хоругва Костянтина Острозького.

Костянтин Іванович Острозький – знаменитий внук Василя Острозького (Красного). Дбав про розвиток Дубна, налагоджував його ремісниче життя – сприяв діяльності кравецького, шевського, кушнірського, ткацького, мулярського, різницького, бондарського цехів.

У 1492 році збудував тут кам'яний варіант замку, що стало передумовою надання Дубну статусу міста і магдебурзького права. Цей чин здійснив у 1507 році польський король Сигізмунд I Старий: «Село Дубном зване зробити містом... обсадити людьми і торги мати кожну п'ятницю, а ярмарок кожного року – на Спаса».

Спорудив також Луцьку браму у західній частині міста, перед якою прорито глибокий рів та підйомний міст над ним.

Дубно було чи не найбільшою фортецею південно-східної Волині, ввійшовши у систему оборонних споруд, заснованих князем Костянтином Острозьким. Відтак стало однією зі «столиць» князів Острозьких.

Битва під Оршею.
Фрагмент картини невідомого художника.

Він також прославився як виданий полководець – боронив свою землю від російських і татарських нападів, загалом провів 64 битви, шість з яких програв. У 1500 році біля Ведроші під час протистояння із московським військом потрапив у полон, з якого у 1506 році зумів утікти у Відень.

Йому було повернуто гетьманську булаву, додано нові землі, названо його маршалком Волині.

У той час вилучив зі свого герба зображення Юрія Зміборця, бо такий герб мало вороже йому московське царство, а залишив лише поєднання «Огоньчика» з «Лелівою».

У битві під Оршею 8 вересня 1514 року він розбив 80-тисячну московську армію. Ця перемога врятувала Велике князівство Литовське від поневолення.

У Короткому Київському літописі, у самостійному творі «Оповідь про перемогу князя Костянтина Острозького під Оршею», створеному наприкінці 1514 – початку 1515 року, невідомий автор (очевидно, білорус або українець) порівнює князя зі старозавітним Авієм, індійським царем Пором, вірменським Тигранісом, підкреслює, що він «сміливий серцем».

Як висловився книжник, за свою перемогу над московитськими полчищами Костянтин Острозький гідний володіти найціннішим для християнства «Божим градом» – Єрусалимом.

Тут також підкреслено, що князь прославився і обстоюванням православної віри. Зокрема, він підтримував київського митрополита Йосифа II Солтана у зверненні до короля Сигізмунда I Старого щодо одержання привілею на захист православ'я. Після перемоги під Оршею князь домігся зняття королем заборони будувати православні церкви і спорудив у литовській столиці два храми.

Інший сучасник, лікар польської королеви Бони А. Валентіно зазначав: князь «...був таким побожним у своїй вірі, що його русини вважали святим... Був той муж таким цнотливим, мужнім та везучим, що заслужив те, щоб називатися отцем короля, а Його Королівська Милість шанував його понад усіма...»

Сигізмунд I Старий назвав його у привілеї 1516 року «опорою Речі Посполитої».

Мав титул гетьмана Великого князівства Литовського (із 1497 року і до кінця життя), каштеляна Віленського

замку, троцького воєводи – такі посади були найвищими у владній ієрархії тодішньої держави. До цього на них призначали лише католиків. За свої військові заслуги був нагороджений великими володіннями і став одним з найбільших та найвпливовіших землевласників. Завдяки його клопотанням спочатку мешканці Дубна, Острога і Полонного, а згодом усі піддані, були звільнені від воловщини – податку на худобу і службу підводами.

Величезні кошти витрачав на утримання армії, ніс значні оборонні витрати – жив бо у світі, де мир постійно був хитким...

Фундував на храми в Дубні, Дермані, Вільно, Новогрудку, Острозі, Межиричі, Турові та інших містах і селах. Особливо опікувався Києво-Печерським монастирем – туди кликав обов'язок: там місце останнього спочинку прадіда.

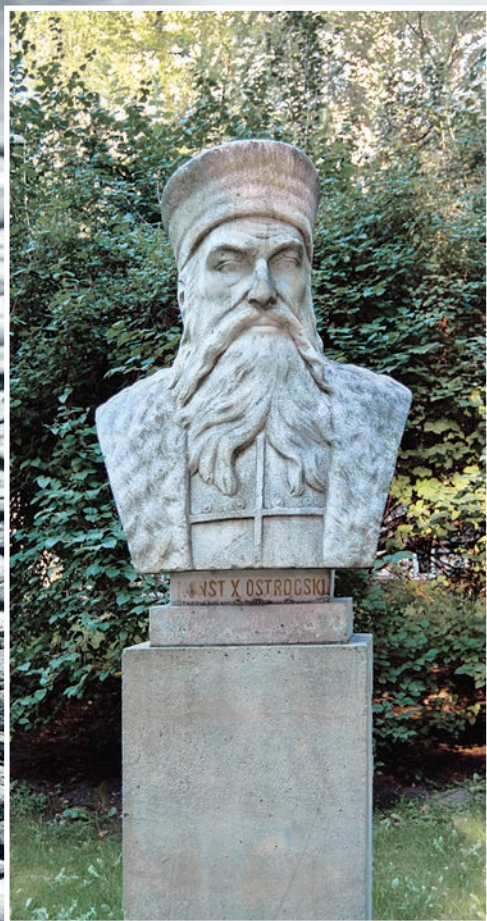
...Його манускрипти були винятковими – печатки на них ставив червоним воском: прерогатива самостійних правителів, королівський привілей, яким могли користуватися лише панівні особи.

Наймогутніші.

Найвидатніші.

Ті, котрі сміливі серцем.

Пам'ятник Костянтину Острозькому
у Кракові (Польща).

Гармати, виліті у Дубні.

Сигізмунд I Старий - король польський і Великий князь Литовський.

Герб Сигізмунда I Старого.

Луцька брама.

Князь Василь-Костянтин Острозький.

Гальшка Острозька.

Герб Василя-Костянтина Острозького.

Сподвижником українського відродження другої половини XVI – початку XVII століття став Василь-Костянтин Острозький, для якого місто Дубно впродовж 30 років було резиденцією.

У 1540 році тут створено двоповерховий бастион з вежею на північно-східному боці від Луцької брами.

Поступово набирали обрисів торговий посад, міська площа з ратушею, постала синагога.

Могутності набуває замок – у ньому існував потужний арсенал, діяла майстерня (людвигарня), де відливали гармати, на яких було відображено герб князя Василя-Костянтина Острозького. Дзвін Спасо-Преображенського монастиря, що виставлений у замку, теж виготовлений у Дубні.

Фортеця стала неприступною, у її підвалах зберігалися значні запаси харчів. Легенди стверджують, що обложені могли звідси дістатися в різні частини міста підземними ходами.

За Василя-Костянтина Острозького набув розвитку монастир Чесного Хреста (Хрестовоздвиженський) в Дубні. Тут у 1539-1566 роках створене Дубенське Четвероевангеліє, яке «смирений ієромонах Арсеній замислив писати і зробив своєю грішною рукою з великою надією на відпущення гріхів, писав за своє душевне спасіння і батьків своїх в монастирі Чесного Хреста за Костянтина, князя Василя...».

Цей шедевр (зберігається у Російській державній бібліотеці в Москві) має 302 сторінки, у ньому намальовані чотири кольорові заставки геометричного орнаменту та ініціали південноруського типу. Букви південноруського уставу каліграфічно виведені чорним чорнилом. Так звані службові позначки, як і слово «Євангеліє», написані кіновар'ю.

Князь опікувався і Спасо-Преображенським монастирем, а також заснував Підборецький Вознесен-

ський жіночий монастир «... в місті своєму батьківському Дубні» (грамота князя від 8 квітня 1592 року).

У Дубні проживала певний час його племінниця Гальшка Острозька – сюди її привіз син князя Януш після того, як помер чоловік Гальшки граф Лукаш Гурка і нещасну визволили із замку в Шамотулах...

Мужній син Костянтина Івановича Острозького, він був одним із найбагатших магнатів, володів, як і батько, винятковим військовим мистецтвом, упродовж майже 50 років захищав південно-східні кордони українських земель, особливо від татарських нападів. Прославився також як дипломат. Виступив проти Берестейської унії (1596 р.), рішуче захищав православ'я, проявляв релігійну та політичну самостійність. Іменував себе «Dei gratia in Volinia dux Ostrocensis» («Божою Милістю на Волині Острозький князь»).

Василь-Костянтин Острозький хотів, щоб його край сформувався як територія проживання по-європейському освічених людей, тому відкрив в Острозі у 1576 році перший вищий навчальний заклад східнослов'янських народів – слов'яно-греко-латинську академію, яка слугувала підготовці, зокрема, і православного духовенства. У ній вивчали латинську, грецьку, старослов'янську, польську, давньоєврейську мови, діалектику, граматику, риторичку, арифметику, геометрію, богослів'я, медицину. До розвитку закладу долучилася і Гальшка Острозька – вона заповіла частину своїх статків на потреби академії. Василь-Костянтин Острозький ініціював і видання Острозької Біблії та інших книг у відкритій ним друкарні в Острозі.

...Князь української культури.

Князь поступу.

Фундатор.

Книг цариця – Острозька Біблія...

Це перше повне видання Біблії у перекладі церковнослов'янською мовою – плід зусиль членів наукового гуртка, організованого князем Василям-Костянтином Острозьким у слов'яно-греко-латинській академії. Він виділив кошти для виготовлення Острозької Біблії – знаменитий Іван Федорович випустив її у друкарні академії у 1581 році.

Тут вміщено передмову князя і вірші Герасима Смотрицького, в яких він оспівує князя-видавця та його герб.

Книга відіграла значну роль у боротьбі православ'я проти католицької експансії. Її тексти стали основою для канонічних, які служать православної церкві й тепер.

Перекладачі використовували різномовні біблійні книги. Так, наприклад, в основу «старозавітного» тексту Острозької Біблії покладена «Септуагінта» – грецький переклад із старовірської, здійснений ще в Єгипті у III столітті до нашої ери.

Великий меценат Василь-Костянтин Острозький був щедрим на видатки заради якнайкращого друку, тому Острозька Біблія стала шедевром книжкового мистецтва. Подібних видань, як стверджував Іван Огієнко, «убоге кириличне друкарство тоді ще не знало».

Загалом у фоліанті 1256 сторінок. Текст розміщено у два стовпці, шрифт чіткий і легкий для читання (так званий острозький шрифт). Художнє оздоблення книги репрезентоване гербом князя Василя-Костянтина Острозького, витонченою архітектонічною рамкою (вона стала класичним зразком у поліграфії) на титульному аркуші, кіноварною в'язю, що прикрашає назви всіх розділів, а також заставками, кінцівками і багатьма (1339) дереворитними ініціалами і вилівними, суто декоративними прикрасами (листочками, зірочками, хрестиками, маскаронами тощо). В оформленні Острозької Біблії простежуються мотиви українського народного орнаменту.

Слов'янство зустріло Острозьку Біблію не «яко річ земну, але як дар небесний» – саме так, як закликав сприймати її князь.

Загалом випущено близько 1500 примірників Острозької Біблії. За даними істориків, нині їх залишилося біля трьохсот. Два зберігаються у Державному історико-культурному заповіднику міста Острога, шістьнадцять – у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського, є також екземпляри у книгозбірнях багатьох країн,

Перша сторінка Острозької Біблії, виданої за ініціативою князя Василя-Костянтина Острозького.

зокрема, у Великобританії, Польщі, Литві, Росії, Білорусі, Болгарії, Греції, Італії, Румунії, Сербії, США, Фінляндії, Франції, Хорватії, Швеції, Ватикані, Угорщині, Чехії, Естонії, Голландії, Канаді, Австрії, Німеччині, Узбекистані, Киргизії.

...Книга ця – образ часу, що минув, втім, часу, який так близько: береш в руки згусток його із прадавніх сторінок – і враз наче ковзнули-пронеслися століття по прямокутнику ремінної палітури. І раптом щезає усвідомлення віків, й ти розумієш, що сповнюється намірний князем, острозькими книжниками-тлумачами та друкарем чин: через віки до Острозької Біблії прийшов ще один неофіт, аби здивитися, змаліти й звеличитися, стишитись і затамувати віддих, вклонитися, увірувати й вимовити хвалу Всевишньому за таке послане побачення.

Із царицею книг.
Із Книгою Вічною.

Національний університет «Острозька академія», прообразом якого був вищий навчальний заклад, створений Василям-Костянтином Острозьким.

Князь Януш Острозький.

Януш Острозький, здобувши початкову освіту у Дубні, був посланий батьком Василем-Костянтином Острозьким освоювати військове ремесло у Відень. Опісля взяв участь у Лівонській війні і переміг під Черніговим та Великими Луками, відзначився іншими військовими подвигами.

Обороняв місто Дубно від татар.

Ця доблесть була високо оцінена: він одержав спочатку посаду волинського воєводи, а згодом – краківського каштеляна, таким чином ставши першим світським сенатором Речі Посполитої.

У 1579 році перейшов у католицизм.

Заснував у Дубні монастир бернардинів (нині Миколаївська церква), у Межирічі – монастир францисканців, у Старокостянтинові – монастир домініканців, костели у Степані, Деревні, Березниці.

На початку XVII століття укріпив замок двома бастіонами з вежами, глибоким ровом, стіни якого були викладені каменем. Над урвищем спорудив підвісного дерев'яного моста, що вів у замок.

Підтримував видання книг, при його допомозі в Острозі надруковано «Часослов».

Князю Янушу Острозькому не судилося мати наслідника, тому він вирішив заснувати на своїх землях майорат – Острозьку ординацію.

Із його смертю перервалася генеалогічна лінія Острозьких – воїнів, господарів.

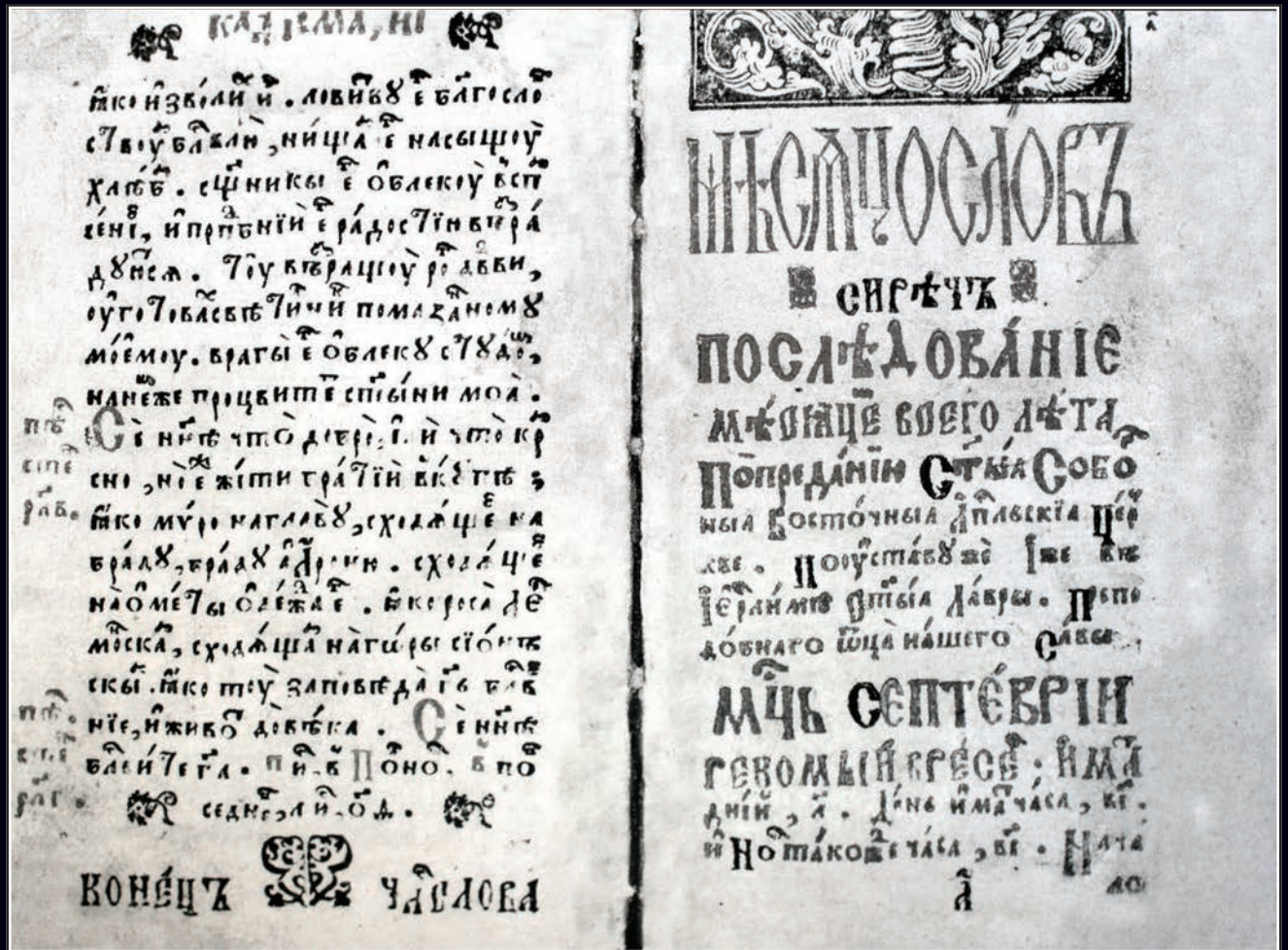
Лицарів гордого чину.

Герб Януша Острозького на південній вежі Дубенського замку.

Острозький «Часослов», який надруковано у 1612 році при сприянні Януша Острозького.

Аверс та реверс золотої медалі із зображенням В.-К. Острозького. Цю реліквію зберігав Януш Острозький.

ПОПАНУМЪ ИВАНОВИЧА ВЪ РОКЪ

ТЕНЪ РИЯ ИВАНОВИЧА ВЪ РОКЪ

папа вилеського Божьодн Троцкато Тѣмана Нашьшого
Белыкого Княства Литовьского Старости Авцького
Браславьского Печницького Маршалька Земь
ли, Волыньской; Магтѣ Помипанѣ Быти Попан
ица Попануидиѣ, Поповьского таѣ, Напродисомедна,
Отеки Седмици, *БИБЛИОТЕКА* *ПРИ АКАДЕМІИ*

Прѣшъ священото Архї епа, Сщ҃енато / нока / сѡнѣ
Мирополита / сѡнѣфа Сщ҃енато / нока Архї
Прѣшъ священото Архї епа, мадрити / сайто,
Мирополита / сѡнѣ, Сщ҃енато / нока Архї
Сщ҃енато епа Нирила мадрита / сѡнѣ,
Сщ҃енато епа Василиа Сщ҃енато / нока Архї
Сщ҃енато епа Арсеніа мадрита / мисайла
Сщ҃енато епа Василиана, Сщ҃енато / нока / сѡнѣ,
Сщ҃енато епа / сѡнѣ, Великото Корольсѣ сѡнѣ

Острозький ординат
Владислав-Домінік Заславський.

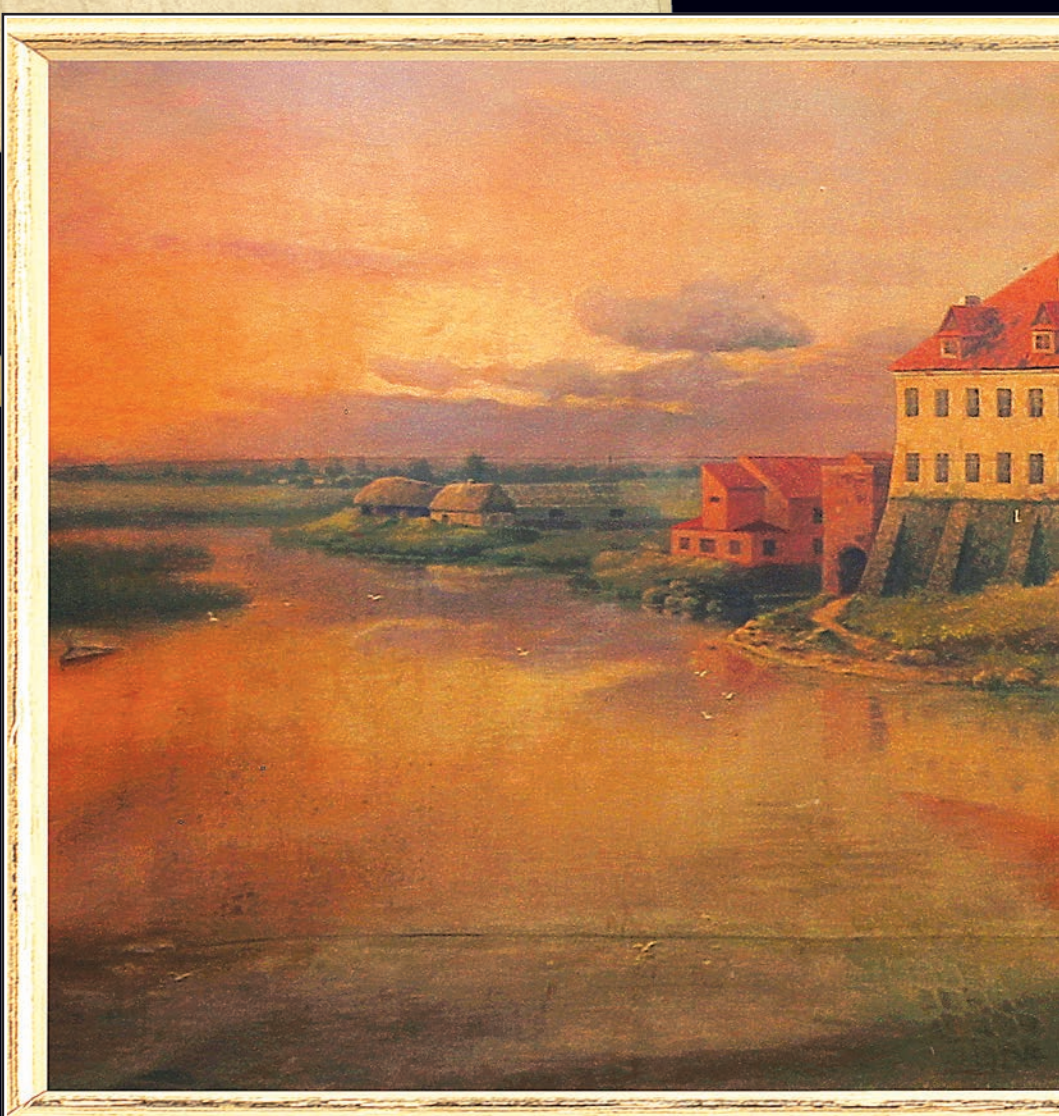
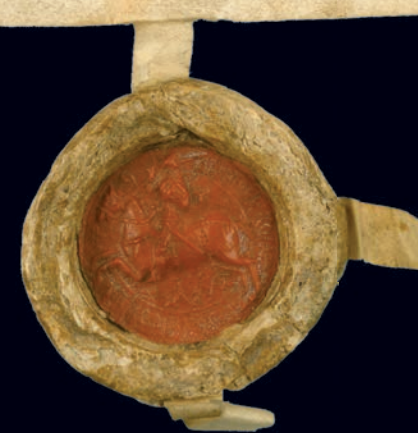
Острозький ординат
Олександр Заславський.

...mie et. Uniusq[ue] notie has fa
...slau Regem polonie dnm et fre
...pientes ostenda et dubitaten
...at vigor pnam s[er]u et ho
...ouamus Omne mas lras sibi
...fectas firmiter roborantes ma
...ones et bmones si quas dnqm
...i n[on] q[ue] status aut codicione
...no ems tanta et tali plenitu
...monib[us] s[er]u et quibusq[ue] p
...ordnam sup[er] et vltia et conu
...q[ue] et vltia q[ue] nosq[ue] iunios o
...humar. et adbet firmiter obli
...e q[ue] ipm nullis dnqm exqm
...onam ipms polonie abom
...appensum est testimonio lu
...arto

Da qm eaga
...miserco et
...ite ip[er] colles
...s[er]u et
...verborum et
...firmamms
...de dnm Regis
...nihilu redigon
...omus qd nullu
...unus nec dnqm
...et quibusq[ue]
...ribus qm dnm
...is reddet possem
...heuer sed serum
...anter et fidelit
...p[er] dnm dmi

ALEXANDER XI AZE OSTRO
SKI WOIWODZIE KRAKOWI

Януш Острозький, не маючи прямого спадкоємця, юридично закріпив неподільність земель, якими володів, і створив Острозьку ординацію (майорат), резиденцією якої спочатку вважався Острог, а згодом – Дубне (рідше її називали Дубенською).
Вона затверджена сеймом Речі Посполитої у 1609 році. У 1618 році до Люблінського трибуналу вписано статут цієї структури, затверджений у 1624-му. До складу ординації входило 24 міста і 592 села.

Острозький ординат
Павло Сангушко.

Острозький ординат
Януш Олександр Сангушко.

Ординат зобов'язувався «на кожную потребу вітчизни» тримати напоготові 600 воїнів, які мали виступити у разі потреби на захист дубенської, інших фортець і держави загалом, користуватися гербом Острозьких. У відповідності із заповітом Януша Острозького, ординація після його смерті стала власністю представників чоловічої лінії Заславських – його внуків від дочки Єфросинії, одруженої із брацлавським воєводою Заславським. Відтак ординатами були Франциск Заславський, Владислав-Домінік Заславський, Олександр Заславський, а після переривання чоловічої лінії Заславських майорат став належати Теофілі Людвіці Заславській, Олександр-Домініку Любомирському, Павлу Карлу Сангушку, а згодом його сину Янушу Олександр-у Сангушку.

Проїснувала ординація до 7 грудня 1653 року.

Григорій Буняк. Дубенський замок.

Іов Почаївський.

Пам'ятник Івану Вишенському у Судовій Вишні Львівської області.

Діоптра. Титульна сторінка.

Касіян Сакович.

Дубно, початок XVII століття... Потужний релігійно-культурний осередок, сформований князем Василем-Костянтином Острозьким.

Володар краю визначив, що саме тут має розквітнути просвітництво й поширитися як благодать на розум людський.

Іов Почаївський (Іов Желізо) був запрошений князем у Дубенський монастир Чесного Хреста (Хрестовоздвиженський) ігуменом, де він переписував книги, спрямовував свою діяльність на укріплення православної віри. Пізніше став ігуменом Почаївського монастиря, автором низки моральних Повчань.

Тут прийняв чернечий постриг письменник-полеміст Іван Вишенський, який згодом, у 1605 році, висловлюючи свою прихильність до обителі, подарував їй книгу Василя Великого «О постнїчествї», що вийшла в Острозі у 1594 році.

Настоятель цього ж монастиря, ієродиякон Віталій Дубенський став автором книги релігійно-етичного характеру «Діоптра» (повна назва «Діоптра, себто дзеркало або зображення людського життя на світі, складеного з багатьох святих божих писань і догм отців, з грецької на слов'янську мову гідним вічної пам'яті отцем Віталієм, ігуменом у Дубні, перекладена і написана». Праця завершена у 1604 році, а надрукована у містечку Єв'є біля Вільна у 1612-му. Була надзвичайно популярною в той час, тому перевидана у

білоруських друкарнях в 1651, 1654, 1698 роках, а також поширювалася в рукописних списках.

Книга написана староукраїнською книжною мовою, базованою на старослов'янській мовній основі. Між перекладним текстом автор вводив також власні строфи.

Перший майстер слов'янського афористичного вірша в українській літературі, «учитель і любомудрець», як називав його письменник-полеміст Захарія Копистенський, отець Віталій був апологетом самозаглиблення і самозречення у процесі пошуку сенсу існування.

Український культурний та церковний діяч Касіян Сакович із 1625 до 1639 року був архімандритом дубенських монастирів, у яких запровадив унію. Він здобув освіту у Замойській та Краківській академіях, автор знаменитих «Віршів на жалісний погреб Петра Конашевича Сагайдачного» (1622 р.), які вважаються одним із найкращих зразків української поезії середини XVII століття.

У 1642 році в Луцьку прийняв римо-католицьку віру і вступив до чернечого ордену августинців. Написав кілька полемічних брошур, польськомовні філософські трактати «Арістотелеві проблеми», полемічний твір «Перспектива», у якому критикував і уніатів, і православних.

...Дубно, середні віки. Історія тут прощалася з ними із вдячністю.

Іов Кондзелевич. Ікони «Богородиця» і «Спаситель».
Знаходяться у Свято-Георгіївській церкві у Дубні.

Ілюстрація до вірша Касіяна Саковича,
присвяченого гетьману
Петру Конашевичу-Сагайдачному.

Іов Кондзелевич.
Христос Вседержитель.

ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

Феодосій Сипневський.
Татари під Дубним.

Na ten widok staje księżna Beata, patrzy długo i myśli, i zdaje się jakby się po cichu modliła. Wszyscy milczą, tylko Bohdan żartok nabija działa, księżna sama nim celuje z natchnienia, wyrывa lont zapalony z rąk puszkarza, przykładą...

Дубно – твердиня вічна...

Класик світового письменства, представник «української школи» в польській літературі Юзеф-Ігнацій Крашевський був подивований містом Дубно. Тут начувся, зокрема, історії про ворогів краю, які ніколи не змогли взяти Дубенський замок, та про його нескорених захисників. Серед оборонців була і Беата Дольська, племінниця князя Василя-Костянтина Острозького. У день її весілля, яке відбувалося в замку, на фортецю посунули татари. У «Спогадах з Полісся, Волині і Литви» Юзеф-Ігнацій Крашевський зазначає: «...вона першою з блиском в очах біжить до великої гармати, що стоїть із роззявленою на долину пашею.

Перед нею розвивається весь той страшний татарський табір...

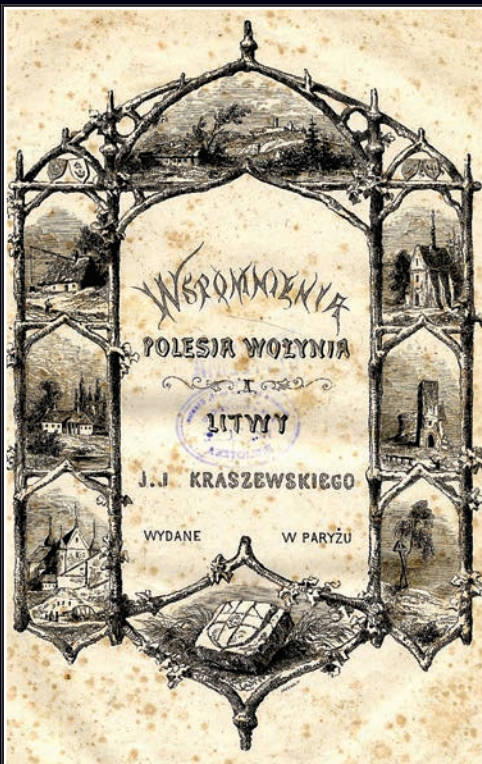
На цей вигляд стає княгиня Беата, довго дивиться і, здається, ніби тихо молиться. Усі мовчать, тільки блазень Богдан набиває гармату, княгиня сама нею натхненно цілиться, вириває запалений гніт з рук пушкаря, прикладає...

І гучний постріл розтинає повітря, гучить, гримить, куля зі свистом летить у долину, летить, летить!.. Княгиня Беата плеснула в долоні і впала на коліна. Немає намету хана, золотий місяць лежить на землі, його куля, перша куля перекинула, може, не куля, може, молитва жінки.

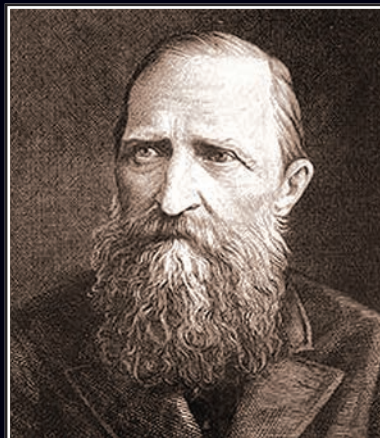
З татарського табору чути жажливий вереск ...»

Для Юзефа-Ігнація Крашевського, який періодично проживав у палаці Антонія Урбановського у селі Городець (нині Володимирецький район на Рівненщині) і вже знав історичне тло цього краю, Дубне було як місто-символ землі Волині: «Захоплено оглядаючи сьогодні замок, я намагаюся розгледіти його колишню могутність, яка робила його таким славним...»

І таким притягальним для художників слова усіх часів!

Титульна сторінка книги
Юзефа-Ігнація Крашевського
«Спогади з Полісся, Волині і Литви». Париж, 1860 р.

Письменник Юзеф-Ігнацій
Крашевський.

Вежа «Беатка» у Дубенському замку.

Оздоблення у палаці князів Любомирських.

Один із власників Дубна Марцелій Любомирський.

Із середини XVIII століття і до кінця 60-х років XIX-го Дубно було власністю князів Любомирських.

У другій половині XVIII століття здійснено перебудову їх палацу на території Дубенського замку – реалізував свій унікальний за духом західноєвропейський проект спеціаліст із реконструкції старих палаців, італійський емігрант Доменіко Мерліні (після цього він став королівським архітектором).

Згідно із його задумом, тут з'явилися бенкетна, бальна зали, оздоблені, зокрема, ліпленням, яке відтворювало міфічні фігури німф та сатирів поміж виноградної лози. Для орнаментування в приміщеннях використано цінні породи дерева, дорогий камінь. Обладнано багато гостьових кімнат, якими користувалися учасники Дубенських контрактних ярмарків.

Доменіко Мерліні створив також дивовижні палаці у Варшаві, Ополе,

Яблонній, греко-католицьку церкву у столиці Речі Посполитої, міську браму в Любліні, відновив мисливський палац в Лазенках для короля Станіслава II Августа, перебудував Королівську Варшавську бібліотеку...

Геніальний майстер краси, змістовної пишності і затишку...

Зодчий, який залишив у камені образ урочистих рис аристократичного Дубна ...

Палац князів Любомирських.

Шренява – родинний герб князів Любомирських.

Іван Мазепа.

Іван Мазепа і Дубно...

Гетьман Війська Запорозького, голова козацької держави на Лівобережній (1687 – 1704 р.р.) і всій Наддніпрянській Україні (1704 – 1709 р.р.) Іван Мазепа перебував у Дубні на так званих зимових квартирах у 1705 році разом із генеральним писарем Пилипом Орликом та військом із 6000 козаків.

Під мерехтливим течивом спокоєних сніжинок тут він продовжував роздумувати про приєднання до шведського короля Карла XII, на боці якого зрештою і виступив у 1709 році в Полтавській битві проти царської російської армії.

Цьому передували кроки польського короля Станіслава Лещинського, який, будучи союзником Карла XII, проявив ініціативу в установленні таємних зв'язків із гетьманом. Впродовж дубенського періоду його життя посе-

редником у таких контактах стала несподівано княгиня Анна Дольська, яка заприятелювала із гетьманом після того, як він став хрещеним батьком її внучки, а вона – хресною.

У Дубне вона прислала зашифровані повідомлення до гетьмана, у яких конфіденційно сповіщала про комбінації політичних вигод, які може одержати країна Івана Мазепи, та й він сам, якщо погодиться на пропозицію альянсу зі шведською короною...

«Пані ясновельможна, якби Ви віддали, що й без Ваших спонук моя душа прагне вирватися із московського зашморгу...»

Листи чарівної, прийняті українським володарем у Дубні, завдавали йому тривожних клопотів, колючих сумнівів, пекучих вагань, бо вимагали рішень таємно-особистих, усамітнених, а не дорадчих, гуртових...

Пилип Орлик.

Слова у листах були для нього ще і видивом її тонкої пещеної легкокрилої руки, що якихось зо три тижні тому не скрадливо, а самозабутньо обнімала й пестила його, – ні, не державного мужа, а просто спраглого відвертої втішної ласки...

Згодом, він пояснював, що на зближення із Карлом XII і Станіславом Лещинським пішов, зокрема, й тому, щоб вони, «бачачи мою до себе прихильність, по-ворожому з нами не чинили і вогнем, і мечем бідної України не спустошували».

У 1706 році слідами Івана Мазепи пройшов у Дубні Карл XII – теж перебував тут кілька місяців зі своїми воюючими.

Доля заздалегідь вимощувала їм спільні шляхи, зароджені у Дубні.

Шляхи обривисто-круті, ризиковані. Останні...

Король Швеції Карл XII.

Меморіальна дошка Івану Мазепі та Пилипу Орлику на стіні палацу Любомирських у Дубенському замку.

Окраса Волині...

Місто Дубно наприкінці XVIII – початку XIX століття прославалося як осередок торгівлі й культури.

Із 1774 по 1798 рік тут вирував один із найбільших у Європі контрактний ярмарок, що тривав впродовж чотирьох тижнів, починаючи із 7 січня. Сюди з'їжджалися торгові люди з усієї Польщі, а також Австрії, Німеччини, Туреччини, Росії. Число прибулих іноді у п'ять разів перевищувало кількість місцевого населення (у Дубні проживало тоді майже 6 тисяч громадян). Існувала широка мережа обслуговуючої інфраструктури, складських рекреацій, торгових рядів, було налагоджено реалізацію книг письменників різних країн.

Князь Михайло Любомирський, наслідуючи західноєвропейські традиції, подбав і про те, щоб дубенські гості могли насолоджуватися мистецтвом: тут за короткий термін був спеціально збудований театр – «згідно найсучаснішого смаку і утворював правильний овал», як зазначав мандрівник із Гданьська Кароль Боромей Фейерабанд.

Приміщення було удвічі більше за споруду Варшавського Національного театру. Саме його керівника, драматурга, лібреттиста, режисера, педагога, теоретика та історика театру, перекладача з французької, німецької, іспанської мов, артиста драми й опери Войцеха Богуславського запросив власник Дубна на період проведення контрактів. Він співпрацював із австрійським балетмейстером Йоганом Юзефом Феліксом Курцом і ставив у 1784 - 1790 роках опери та драматичні твори, залучаючи провідних виконавців того часу. Зокрема, на дубенській сцені виступала

запрошена ним знаменита оперна співачка Саломея Дешнер.

Сам Войцех Богуславський, якого вважають «батьком» польського театру, мав унікальні артистичні дані, володів дуже цінним голосом basso buffo caricato (бас характерний, комічний).

Після припинення контрактів у Дубне приїжджали театральні гурти з інших міст, показуючи спектаклі за творами популярних драматургів, зокрема, Олександра Фредро, Августа Фридриха Фердинанда фон Коцебу.

У березні 1823 року тут грала польська піаністка і композитор Марія Шимановська, яку Вольфганг Гете назвав «чарівною богинею музики», а Адам Міцкевич – «королевою звуків».

Через 24 роки, зупинившись у Дубні по дорозі в Київ, дав концерт тоді вже всесвітньовідомий композитор, піаніст-віртуоз Ференц Ліст. Тут, а також в інших містах України, заохочуваний Віктором Гюго, він цікавився легендарним Іваном Мазепою... А в 1851-му напише симфонічну поему №6 «Мазепа» – гімн звитязі, самозреченню, мужності.

В Україні він пізнав романтичне кохання із красунею з аристократичного роду Потоцьких, княгинею, письменницею Кароліною Сайн-Вітгенштейн (дівоче прізвище Івановська), з якою проживе до своїх останніх днів. Перебуваючи у її маєтку в селі Воронівці (Вінниччина), він створив за мотивами українських народних пісень п'єси для фортепіано «Українська балада» і «Думка», що увійшли до циклу «Колоски Воронівець».

...Побудьте у дубенському сквері, прислухайтеся: із мистецького палацу звучить «Українська балада» ушлявленого угорця.

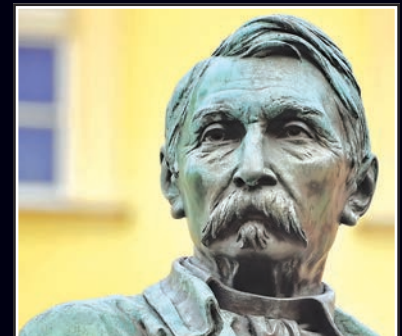
Войцех Богуславський.

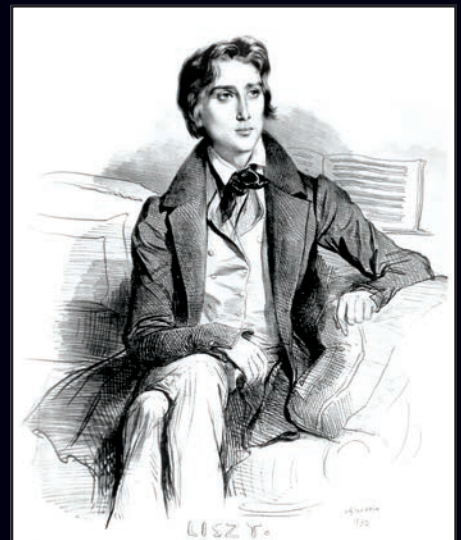
Марія Шимановська.

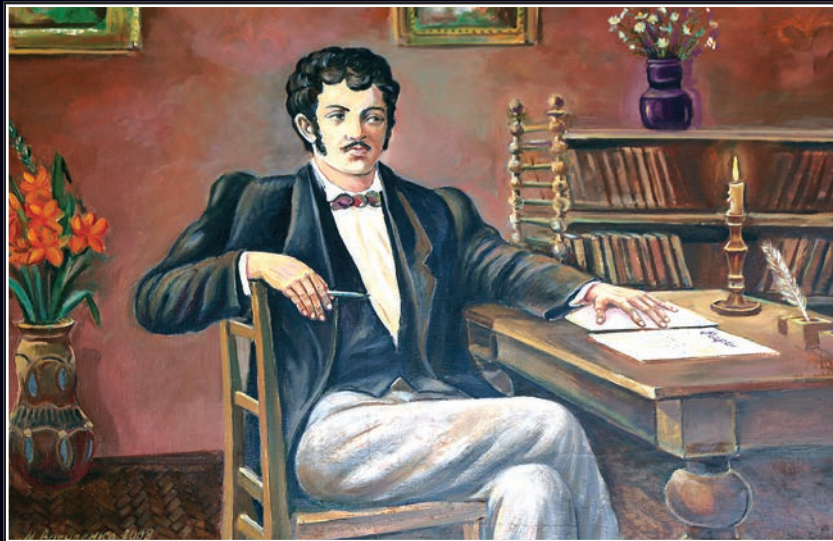
Олександр Фредро.

Ференц Ліст.

Малюнок сцени зі спектаклю Войцеха Богуславського. XVIII ст.

Микола Василенко.
Портрет поета Антонія Мальчевського.

Принц Людовик-Жозеф де Бурбон-Конде.

Меморіальна дошка Оноре де Бальзаку у Дубні.

Меморіальний знак Діонісію Міклеру на місці його поховання у Дубні.

Тадеуш Чацький.

У Дубні вшановано пам'ять Антонія Мальчевського – поету-романтику встановлено меморіальну дошку (народився у селі Княгинин нинішнього Дубенського району). Він є засновником «української школи» у польській поезії, автором першої у польській літературі поеми про Україну «Марія. Українська повість» (1825 р.).

Дубно як місце для підготовки до військового виступу використав французький корпус принца Людовика-Жозефа де Бурбона-Конде. Наприкінці березня 1798 року тут, у палаці Любомирських, розмістився його штаб, а семитисячне військо – у довколишніх селах в радіусі 80-90 кілометрів. Тоді місто облюбували французькі офіцери і генерали. Галантність, шарм, інша культура...

Видатний польський історик, громадський діяч Тадеуш Чацький, якого у 1803 році призначено візитатором (інспектором) шкіл Волинської, Подільської та Київської губерній, на початку XIX століття відкрив у Дубні парафіяльне училище. Організував та відновив школи у Володимирі, Луцьку, Клевані, Дубровиці, Бердичеві, Житомирі, Вінниці, Барі. Справою його життя стало заснування у 1805 році в Кременці Вищої Волинської гімназії.

Тадеуш Чацький помер у Дубні в 1813 році – про це свідчить меморіальна дошка на будинку, де він прожив останні дні.

Тричі бував у Дубні класик світової літератури Оноре де Бальзак. У своїх подорожніх есе він згадував зокрема ніч 11 вересня 1847 року, коли наближався до незнайомого Дубна у передчутті приємних подій, сюрпризів, зустрічей із гостинними людьми: «Це була одна

з найпрекрасніших ночей, які я провів під час подорожі. Не можна уявити собі тих чарів, якими втішався... Душа упирається, наче танком деревішів. Ритм дзвоника підсилює це марево...

Нарешті, о другій з половиною годині, дістався я Дубна...Вранці місцевий городничий... в мундирі, з орденами приїхав у своїй колясці, запряженій четвіркою, і застав мене знезацька за чашкою кави...»

Відтак у Дубні обставини наче вхлюпували в нього душевну рівновагу й полегшували стан непевності та тривоги, у якому він перебував, коли наближався до своєї «Північної зірки» – так називав Евеліну Ганську. В одному з листів до начальника радивилівської митниці Павла Гаккеля він зазначив, що нова для нього волинська земля – це його кохана, а Франція – законна дружина...

Ірландський ботанік, майстер садово-паркового мистецтва Діонісій Міклер у 1792 році заклав парк в околиці Дубна – урочищі «Палестина» – на штучно насипаному острові, що вивищився над колишніми мочарами біля річки Іква. Ще один парк заснував біля села Панталія, поруч із Дубним.

Дві світові війни не залишили й сліду від тих букетних посадок дерев, мальовничих долин зі ставками, смарагдових лук...

Ці зразки ландшафтної архітектури вабили його чи не найбільше з усіх 40 «зелених пейзажів», створених ним у Європі. Знаменитий автор проекту Кременецького ботанічного саду, він охоче і радо повертався в Дубне у різні часи.

Прибув сюди і востаннє, щоб місто прихилило його до себе навіки...

Останній король Речі Посполитої Станіслав II Август Понятовський двічі у 1781 році відвідував Дубне, прямуючи у Вишнівець. Йому у доколишніх лісах власник міста князь Михайло Любомирський влаштував полювання на ведмедя.

Рукоять меча Станіслава II Августа Понятовського.

Король Речі Посполитої Станіслав II Август Понятовський.

Полювання короля Станіслава II Августа Понятовського на ведмедя біля Дубна у 1781 р. Картина у мисливській залі Дубенського замку.

Володимир Шолудько.
Тарас Бульба. Макет пам'ятника для Дубна.

«Лише одне місто Дубно не здавалося. Це дратувало всіх старшин, серед яких останнє місце посідав Тарас Бульба. Вони вирішили взяти місто голодом. Юрмиська вільних вершників обложили з усіх боків міські мури і розташувалися під ними зі своїми обозами, які майже повсякчас рухалися за ними. Мешканці з невеликою кількістю війська відважилися перетерпіти лихо поки змога, але в жодному разі не здаватися. Запорожці подвоїли стеження, аби жодна підмога не проникла до міста...»

Це – «Тарас Бульба» Миколи Гоголя. Переклад із російської, з оригіналу першого видання 1835 року, яке побачило світ у збірці «Миргород», визначного українського письменника Василя Шкляра. Відомо, що у 1842 році Микола Гоголь змушений випустити інший варіант, адже його зацькували імперські царські критики, звинувативши попередній твір у «занадтій українськості». Саме цього «Тараса Бульбу» зі спотвореною кінцівкою – тою, у якій йдеться про непереможність «руської» (цього в першому виданні не було) сили, і про те, що «піднімається із руської землі свій цар», і що таким чином Тарас Бульба гине за руську, а не свою українську землю, – і вивчали у радянських школах та й продовжують зараз...

Василь Лопата.
Тарас Бульба із синами.

З образом народного месника, відважного козацького ватажка Тараса Бульби асоціюється Дубно в багатьох поколіннях. У художній прозовій формі воно набуло рис позареальних, позагеографічних, і в уяві кожного, хто прочитав повість та відвідав місто над Іквою, воно є загадковою територією трагічної драми, де героїв спопеляв сердечний любовний надрив і де зраджено волю, де настигла жахлива

батьківська біда того, хто сина породив, і хто його вбив...

Кожного хвилює ця легенда як відстояна майже у двох століттях дубенська дійсність по-гоголівськи, оповита назавжди притягальним маревом, захована від ока фортечною стіною, що вічна, мов слово.

Стіною, за якою живе літературна тінь всепоглинаючого кохання...

Меморіальна дошка
 Тарасу Шевченку.

Дубенський край відвідав геніальний український поет Тарас Шевченко у 1846 році, коли за завданням Київської археографічної комісії побував на Волині і Поділлі. Через героя своєї повісті «Варнак» він передає, очевидно ж, власні відчуття від перебування біля Дубна.

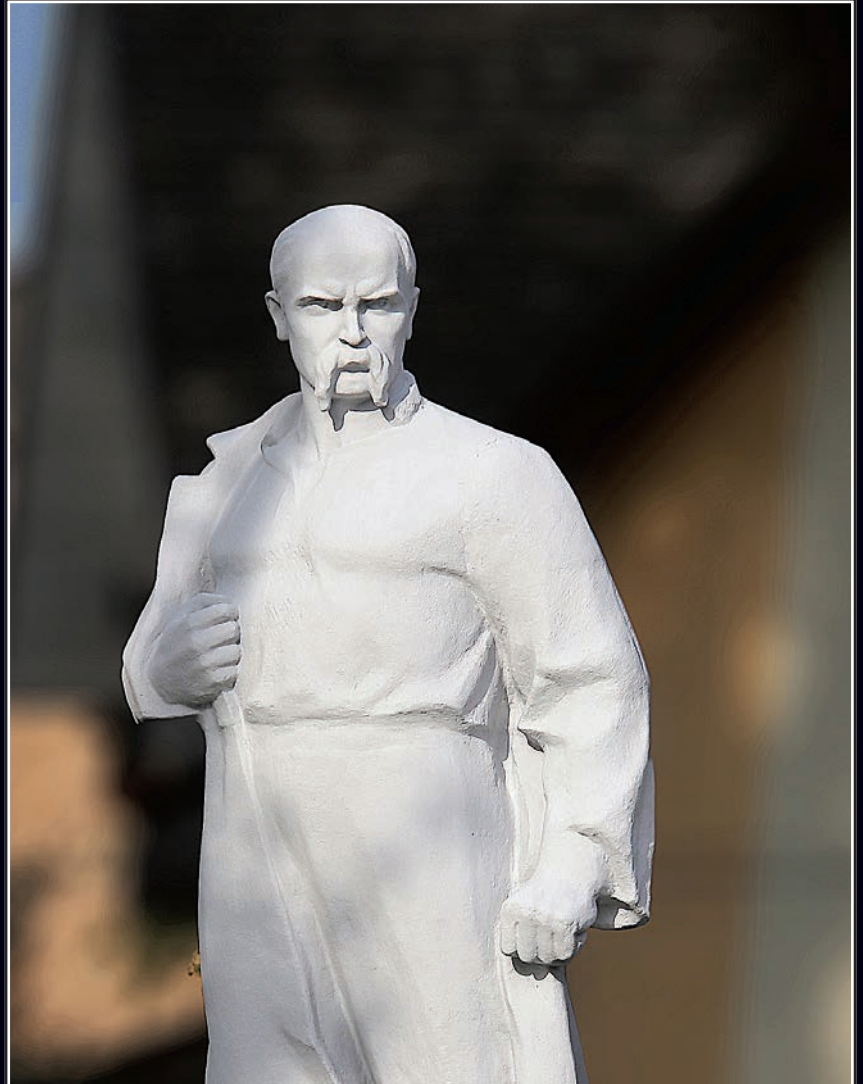
«У дорозі я тяжко занедужав. Товариші привезли мене на хутір у лісі біля Дубна до старої ворожки та там і zostавили. Старенька годувала мене й лікувала, як уміла...

Хутір цей був такий самотній, що, здається, крім моєї лікарки та її старого, ніхто й не гадав, що той хутір є на світі. З дозволу моєї лікарки я мало не щодня почав виходити, щоб посидіти кілька годин під хатою. Сиджу, було, та й милуюся невеличким прозорим ставком, заквітчаним зеленим очеретом; дивлюся на греблю, обсажену в два ряди старими вербами, що попускали своє віття до прозорої води. Нижче греблі був старий, як і його хазяїн, млин на одне коло з лотками, що солодко шепотіли. На поверхні ставка плавають гуси й качки... На березі біля греблі – маленький човник догори дном; на піддашші старого млина розвішані рибальські сіті, а навкруги хутора – непрохідний, дубовий ліс...»

У цьому ж творі описує шлях свого персонажа, коли той повертався з Почаєва, згадує Тадеуша Чацького – засновника Кременецького ліцею: «...Завернув я до Кременця подивитися на «Королеву Бону» та на палац, що його будували тоді під Кременецький ліцей. Пером земля тобі, благородний Чацький! Ти любив мир і просвіту! Ти любив людину так, як нам Христос її любити заповідав!

Із Кременця через село Вербу рушив я до Дубна, а з Дубна на Острог, на Корець...»

Перебування на волинській землі мало благотворний вплив на світобачення Тараса Шевченка: внаслідок поїздки він написав низку творів, де з любов'ю і поетичною пристрасною описує враження від краю, що його зачарував. Серед них, крім «Варнака», поеми «Петрусь», «Відьма» (первісний варіант під назвою «Осика»), вірш «Ой чого ти почорніло...», а також повість «Прогулянка із задоволенням і не без моралі». У ній подав своє розуміння історичної долі та ментальності населення Поділля й Волині – територій, яких не знав раніше.

Пам'ятник Тарасу Шевченку у Дубні
 на вулиці його імені.

Микола Василенко.
 Шевченко на Волині.

Микола Костомаров.

Наполеон Орда.
Замок князів Острозьких-Любомирських.

Наполеон Орда.

Український письменник, етнограф, автор багатьох праць з історії України Микола Костомаров про своє перебування у Дубні згадував у листах, а також в «Автобіографії». Зазначав, що «місто це досить красиве для волинського містечка і вимощене». Він був обізнаний із давньою історією Дубна, зокрема, із епохою князів Острозьких. Своє усвідомлення духу краю сформулював так: «Волинь є найісторичнішою і найглибшою українською країною».

У березні 1867 року у Дубні перебував відомий український композитор Микола Лисенко – збирав народнопісенний фольклор та роздумував над

твором своєї мрії – історико-героїчною оперою «Тарас Бульба». Писатиме її впродовж десятиріччя (1880 – 1890 рр.), взявши за основу сюжет однойменної повісті Миколи Гоголя (лібретто Михайла Старицького). Він звеличив образ українського національного героя – патріота, захисника втомленої своєї вітчизни. Його непоборність та духовну мужність підкреслив розкотистими музичними хвилями лірико-епічної бурхливої тональності...

Проте постановки опери композитор не дочекався – вона була показана лише 4 жовтня 1924 року у Харківському оперному театрі.

Нині «Тарас Бульба» – вершинний шедевр української класичної оперної спадщини – йде на багатьох сценах України.

Відомий польський і білоруський художник, літератор, композитор, музикант Наполеон Орда під час своєї мистецької подорожі Волинню у 70-х роках XIX століття відвідав місто Дубно. Він захоплювався замком, якого потім відтворив на своїх малюнках. У них – виняткове художнє відображення митцем фортечних архітектурних доміант як контрапунктів старої історії.

Як її смислів.

Як величних свідків могутності.

Оксана Слета.
Микола Лисенко у Дубні.

Споруда колишньої хмелефабрики.

Приміщення гімназії, де у 30-х роках минулого століття навчалися видатні вчені-археологи Юрій Шумовський (він тут також згодом викладав), Ігор Свешніков, мистецтвознавець, Герой України Борис Возницький, ас польської авіації часів Другої світової війни Станіслав Скальський.

Ігор Свешніков.

Станіслав Скальський.

Ігор Свешніков, доктор історичних наук, український археолог, виявив перші в Україні берестянські грамоти біля Звенигорода Львівської області, досліджував тшинецько-комарівську, вельбарську, культури кулястих амфор та шнурової кераміки на території Дубенського району. Проводив розкопки на полі Берестецької битви. Автор книги «Битва під Берестечком». Багато знахідок передав для музейної експозиції Дубенського замку.

Уродженець Мирогощі, що біля Дубна, випускник Варшавського університету Юрій Шумовський у 1934 році заснував у Дубні антрополого-археологічний музей, який був розташований у міській ратуші. Як делегат Варшавського археологічного музею проводив розкопки у Дубенському, Острозькому та Рівненському повітах, зібрав колекцію речей епох палеоліту, неоліту, бронзи та заліза, які подарував для Українського Національного музею у Львові та для Варшавського археологічного музею.

У роки війни був директором краєзнавчого музею у Рівному. Згодом виїхав на Захід. За завданням Французького Інституту Чорної Африки в Судані проводив археологічні розкопки, очолював музей у Бамако. Автор книг «Під гарячим сонцем Африки», «Зруйноване гніздо». В останні роки працював священником, проживав у США.

Дубно – місто дитинства та юності найкращого льотчика польської винищувальної авіації у Другій світовій війні, бригадного генерала Станіслав Скальського.

Він брав участь у польсько-німецькій війні як командир ланки 142-ї винищувальної ескадрильї, у повітряній «битві за Англію», командував авіаційними підрозділами у складі британської армії, збив 18 ворожих літаків.

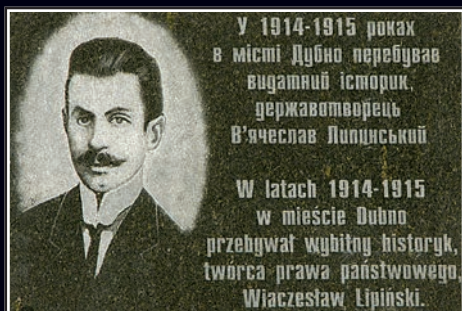
Нагороджений Золотим і Срібним Хрестами ордену Virtuti Militari, іншими відзнаками Польщі та Великобританії.

...Дубно у їхній долі – місто освітнього старту.

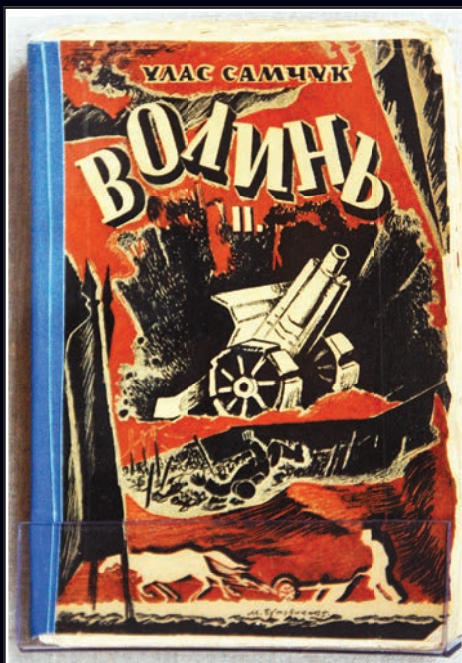
Меморіальна дошка Авеніру Коломиїцю, Олексі Сацюку та Уласу Самчуку у Дубні.

Меморіальна дошка В'ячеславу Липинському у Дубні.

Ярослав Гашек.

Улас Самчук. Роман «Волинь». Львів, 1934 рік.

Пам'ятник Уласу Самчуку у Рівному.

Знаменитий автор першого у світовій літературі роману про Голодомор «Марія», трилогії «Волинь», редактор (1941 – 1942 рр.) газети «Волинь» Улас Самчук під час Другої світової війни у Дубні доклав багато зусиль для відродження місцевого товариства «Просвіта», ним опікувався повсякчас, виступав перед його членами з лекціями. Брав участь разом із Олексою Сацюком та Авеніром Коломиїцем у насипанні пагорба Визволення біля Дубна.

Образ цього міста склав собі своєю уявою переважно через усвідомлення всієї умовності гоголівського літературного героя Тараса Бульби, яким захоплювався як геніальним суто письменницьким витвором, і водночас не стримував себе в трактуванні майже реального отамана незалежності, коли згадував свої часті поїздки в Дубне («На білому коні. Спомини і враження»): «Коли ви читали

«Тараса Бульбу» Гоголя, вам не треба пояснень, що таке Дубно. Це одразу нагадає вам автентичного Тараса Бульбу, який десь тут, у тих дібровах... «Розгнівався Андрій на коні і мало не настиг Голокопитенка, коли враз якась міцна рука схопила за повід його коня. Оглянувся Андрій: перед ним Тарас! Затрясся всім тілом і нагло зблід...» О, наші Тараси жартів не люблять...»

У Дубні Улас Самчук часто зустрічався з головою місцевої управи Олексою Сацюком, який пізніше теж емігрував, написав художньо-документальну повість «Смертоносці», збірку оповідань «Злат-жолудь».

В'ячеслав Липинський – видатний український історіософ, історик, публіцист, посол України в Австрії. Був мобілізований на початку Першої світової війни як резервний офіцер до 4-го драгунського Новотроїцько-Катеринославського полку, а в Дубні перебував у складі

іншого резервного полку у 1914 – 1915 роках. Автор відомих праць «3 історії України» (найголовніша тема – національна ідентифікація української аристократії, повернення її до питомих українських коренів). У «Листах до братів-хліборобів» звертається до поняття «нація», дає йому тлумачення. Також тут виводить причини української бездержавності, зазначаючи, що їх можна позбутися, якщо Україна, яка стоїть на пограниччі між Західною Європою та Азією, займеться «доброю організацією нашої відпорної сили збройної, матеріальної, державної».

Відомий у 30-х роках поет, драматург, театральний режисер Авенір Коломиєць, уродженець села Городець Володимирецького району на Рівненщині, після закінчення у Варшаві університету і театрального інституту працював із 1936 року вчителем у селі Малі Сади на Дубенщині, а з 1939 року мешкав у Дубні. В окупованому гітлерівцями місті очолював відділ освіти, заснував видавництво «Лад», у якому випускав журнал «Школярник», календар. У 1942 році тут вийшла його публіцистична книга «Шевченкова ера», у якій виклав своє розуміння безсмертя творчості Кобзаря. Зокрема, він писав: «Україна, український народ домагалися усією своєю долею, щоб нарешті прийшов, щоб узяв за рамена придушену до землі націю, підвів її і так нею струснув, щоб розлетілися віками ковані окови, щоб розчирнули галаси з її тіла – чужі і свої,

щоб вона засяяла, як найдорожчий самоцвіт у короні людства. І Шевченко виконав це домагання».

«Шевченкова ера» – це своєрідний еталон літературознавчого публіцистики, що веде читача ідейними шляхами Кобзаря.

У Дубні разом із просвітянами Авенір Коломиєць відкрив Волинський музичний інститут імені Миколи Леонтовича. За українську патріотичну діяльність його двічі заарештовувало гестапо. Співпрацював із газетою «Волинь».

У Дубні засновано міжнародну літературно-мистецьку премію імені Авеніра Коломиця.

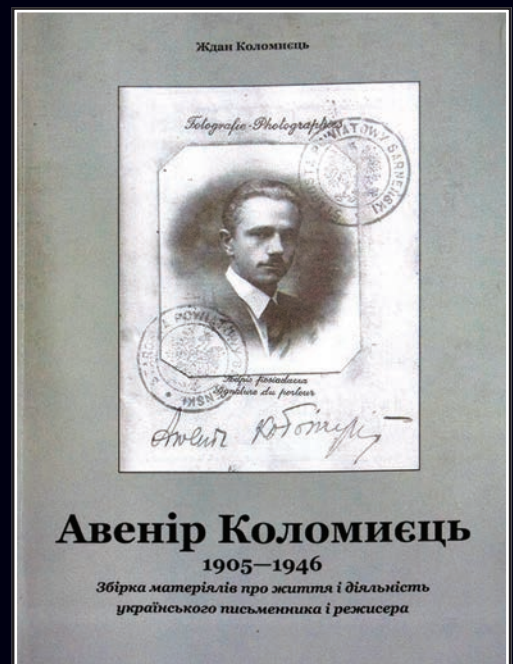
«Я бачив одного полоненого денщика, який з-під Дубна йшов пішки аж до Дарниці під Києвом...».

«...Тепер денщики розбрелися по всій нашій республіці й оповідають про свої звітяги. Вони, мовляв, штурмували Сокаль, Дубно, Ніш, Піаву».

Це фрази із «Пригод бравого воювача Швейка» чеського письменника Ярослава Гашека, який під час Першої світової війни у складі австрійської армії перебував біля Дубна. У сутю художній повісті він не став змінювати назву міста й герой знаменитого твору двічі оперує нею.

...На початку і в середині ХХ століття, у драматичні періоди світової історії, Дубно прихилиє до себе людей, інструментом самоутвердження яких стала література. Стривожене, обпалене війнами, воно приваблювало і скріплювало їхнє перо.

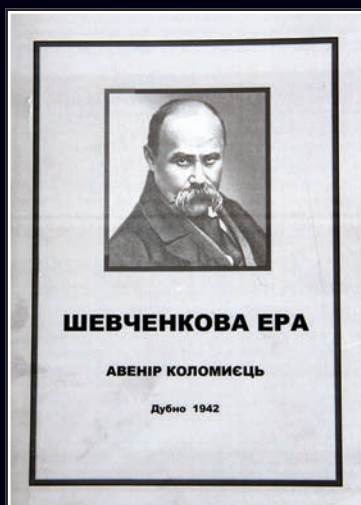
...Дубно – місто воїнів Слова.

Книга Ждана Коломиця про батька, Авеніра Коломиця, видана в Австралії. 2011 р.

Австралійський Хрест Козацької Слави, яким нагороджений Авенір Коломиєць (посмертно).

Обкладинка «Шевченкової ери».

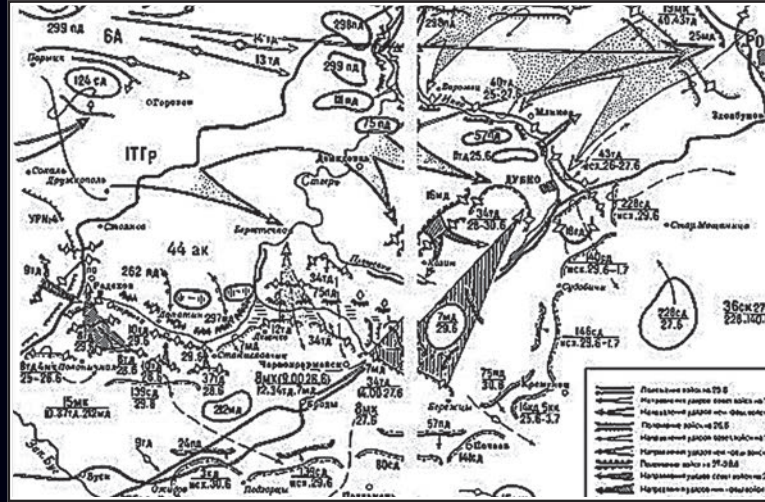

Календар видавництва «Лад», 1942 р.

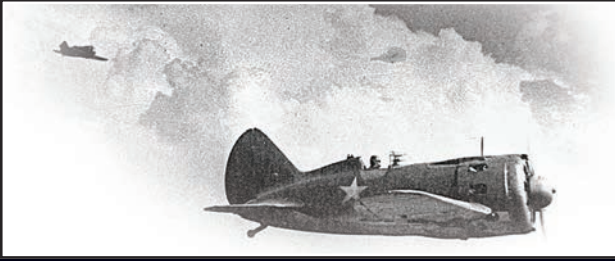
ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

Танкова битва під Дубним.

Меморіал героям танкової битви.

Фрагмент меморіальної дошки Івану Іванову на будинку в Дубні, де він проживав.

Ще раз у світовій історії Дубне стало воєнним перехрестям...

Танкова битва під Дубним (відбулася 23 – 29 червня 1941 року у центрі стратегічного плацдарму Луцьк – Броди – Рівне) – одна з найбільших танкових битв Другої світової війни. В протистоянні зішлись німецько-фашистська група армій «Південь» і радянський механізований корпус Південно-Західного фронту, який зазнав тут поразки. З обох сторін взяло участь майже 2500 радянських і 800 німецьких танків.

Пам'ятник Івану Іванову у селі Загорці Дубенського району.

Таким був аеродром авіаційної військової бази біля Дубна.

У Дубні встановлено меморіальну дошку льотчику-винищувачу, Герою Радянського Союзу Івану Іванову, який, вважається, здійснив один із перших повітряних таранів у Великій Вітчизняній війні. Він служив у 46 авіаполку (аеродроми «Дубно» і «Млинів») 14 змішаної авіадивізії.

На світанку 22 червня 1941 року, атакуючи в небі недалеко від Дубна німецького бомбардувальника «Хейнкель-111», загинув. На місці його падіння у селі Загорці Дубенського району встановлено меморіальний пам'ятник.

Дубне було відоме як місто льотчиків і в середині ХХ століття. За 7 кілометрів від міста у 1961 році була введена в експлуатацію військова авіабаза, здатна паркувати близько 50 винищувачів. Всі літаки були переведені звідси у 2000 році в Луцьк.

ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

ВТІШАЮСЬ ТОБОЮ

ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

ДУБЕНСЬКА МІСЬКА РАДА

Приміщення виконавчого комітету Дубенської міської ради.

Герб Дубна, викладений бурштином.

Олександр Скобліков. Пам'ятник
Тарасу Шевченку у Дубні.

Дубинська ікона Пресвятої Богородиці (1565 р.) – сімейна святиня роду князів Острозьких.

ВТІШАЮСЬ ТОБОЮ

Дорога на вулиці Тараса Шевченка, вимощена у 1937 році бетонно-кам'яними плитами, що мають форму правильного шестикутника і відомі як «трилінка» — від імені їх винахідника, польського інженера Владислава Трилінського.

У Дубенській державній дитячій школі мистецтв.

ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

ПП «Аметист плюс» виготовляє широкий асортимент цукерок, серед яких чорнослив з горіхом, курага, різні грильяхі. Їх реалізують у фасованому вигляді та в художніх коробках.

Підприємство облаштувало свій магазин, зокрема, у древній кавовій кімнаті Дубенського замку, де горить камін, ви-

тає дух стародавніх часів та чаруючий аромат. Тут є можливість придбати солодкий спомин про місто над Іквою та про середньовічну резиденцію княжої династії Острозьких.

Шоколадні краплини переконують вас, що вони мають запах історії...

Микола Бондарчук.
Дерев'яні скульптури у сквері Тараса Шевченка.

Фестиваль «Козацькі забави».

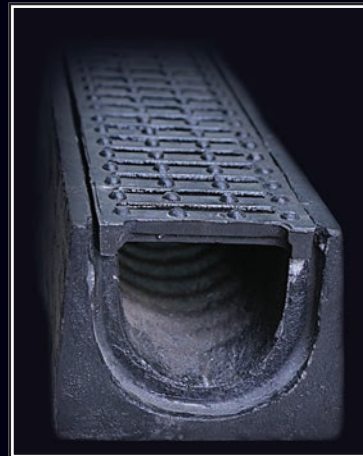

Історія ТзОВ «Ливарно-механічний завод «Ісполін» сягає у першу половину 20 століття – тоді тут діяла ливарно-слюсарна майстерня Квапила і Корба. Її радянська влада націоналізувала у 1939 році, і тут було налагоджено випуск чавунного литва. Відновлено металургійне виробництво після Другої світової війни у 1946 році.

Нині тут виплавляють сірий чавун, з якого виготовляють високоякісні вироби методом литва: люки каналізаційні і зв'язку різних типів, кронштейни, навісні замки, зливоприймальники, водозливні решітки, пічні дверцята, духовки, петлі, кутники. Також виконують загорожі, ворота, елементи інтер'єрів та екстер'єрів.

Продукція художнього литва заводу прикрашає площі, сквери, парки, дитячі майданчики, фасади будинків та офісів у багатьох областях України, площу Незалежності у Києві.

Це – дубенська металева графіка, її неперебутні мистецькі орнаментні образи для майбутнього...

«Кришталевий жолудь» та «Жолудятко» – нагороди, якими відзначають людей, котрі примножують славу Дубна.

Пам'ятний знак на березі річки Іква, про яку згадавав Тарас Шевченко у поемі «Варнак».

Під'їжджаючи до Дубна з боку Києва, у передмісті княжого граду неодмінно звертаєте увагу на архітектурний оазис, що милує око пастельними м'якими барвами: готельно-ресторанний комплекс «Візит»!

Тут одразу у вас настає переміна в настрої, адже так гармонійно поєднується

ваш статус із винятковою вишуканою гостинністю, що гідно личить вам і якої заслуговуєте, – чи ви дипломат, чи людина ділова, чи творча, чи інша, котра прагне відчути загадкове сусідство із містом, що приймало у глибинах століть особистостей європейської слави.

Супермаркет «Брама».

Торгова мережа «Хмельники».

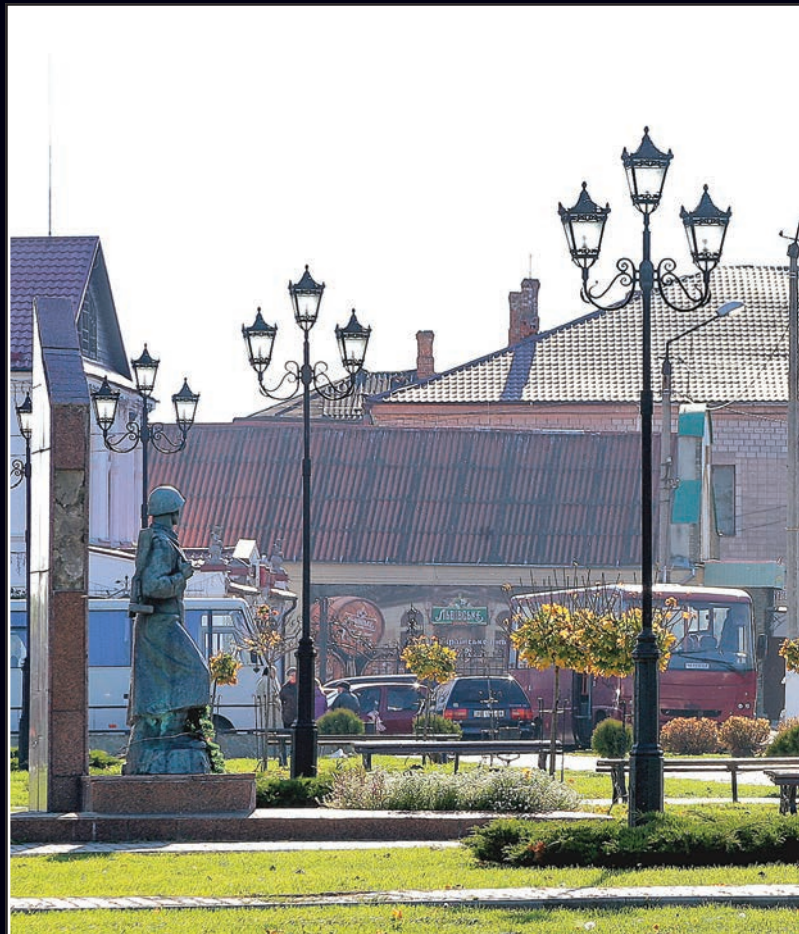
ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

Пам'ятник воїнам УПА.

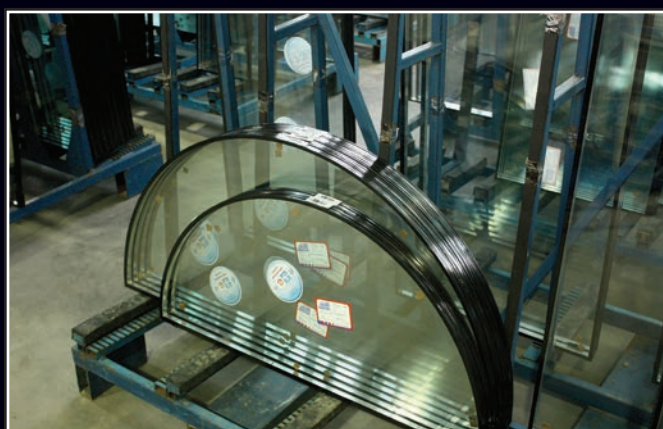

Компанія «Склоресурс» із міста Дубно випускає одно- і двокамерні склопакети складних геометричних форм та конструкцій з використанням найсучаснішого скла світових виробників, зокрема Guarian, AGC, Pilkington.

Одним із пріоритетних напрямків є виготовлення склопакетів для архітектурного застосування фасадів будинків.

Будинки у містах України, застелені виробами «Склоресурсу».

ПП «Комбінат продуктів харчування» із вирощеної на своїх полях сировини виготовляє натуральну овочеву та плодово-ягідну продукцію. А ще – мариновані гриби, згущене молоко, бринзу, сири сулугуні та адигейський, що мають дивовижний смак...
Фабрика делікатесів!

ВАТ «Дубномолоко» після модернізації, у яку інвестовано 30 мільйонів доларів США, переробляє 550 тонн молока та виробляє 50 тонн твердого сиру за добу. Вперше в Україні серед молокопереробних заводів тут введено в експлуатацію технологічне обладнання фірми «Шалон Мегар». Фахівцями підприємства використовується удосконалена технологія соління з басейнами типу «ріка», яка повністю виключає вплив людського та кліматичного факторів з метою стабільної підтримки оптимальних параметрів, необхідних для цього процесу. На заводі встановлено сучасне обладнання та впроваджено новітні технології виробництва, які відповідають стандартам ISO

(International Organization for Standardization) та HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point), що здатні забезпечити кінцевому продукту відмінну якість, максимальне збереження природних властивостей та харчові цінності протягом тривалого зберігання. Також на підприємстві удосконалено контроль за якістю продукції та дотриманням санітарно-гігієнічних норм. На заводі діють цехи з виготовлення твердих, плавлених сирів, сухого молока. Всього на ВАТ «Дубномолоко» виготовляється до 12 видів твердого сиру, 15 видів плавлених сирів та суха сироватка. ...Смакота – із хвиль молочної ріки.

ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

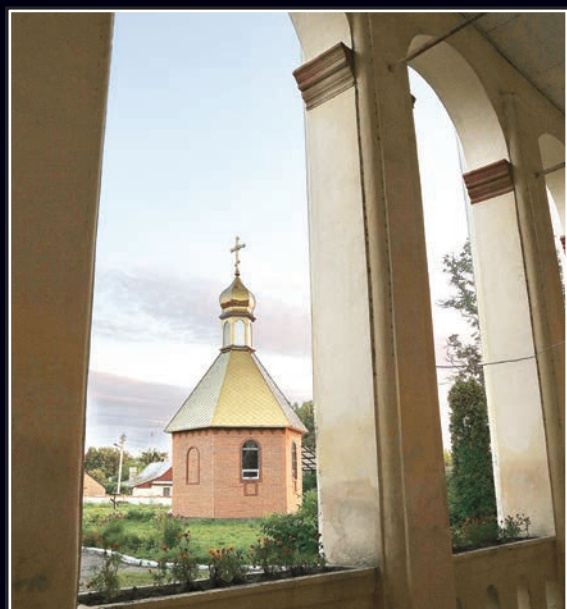

ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

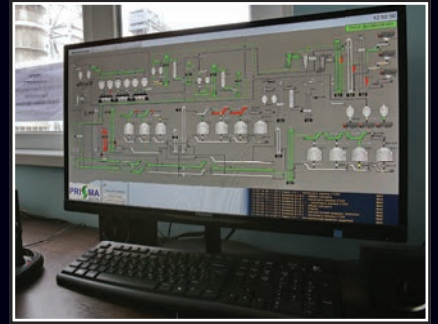

Приміщення колишнього монастиря кармеліток (1630-1686 р.р.).
Нині тут розташований хоспіс та Свято-Варваринський жіночий монастир УПЦ Київського Патріархату.

Елеваторний комплекс компанії Ukrlandfarming у Дубні розрахований на зберігання 300 тисяч тонн зерна пшениці і кукурудзи, яке тут очищують і сушать. Існують потужні лінії для відвантаження збіжжя на автомобільний і залізничний транспорт. Застосовано найсучасніше обладнання світового класу та запроваджена автоматизована комп'ютерна система управління всіма виробничими процесами.

Марія

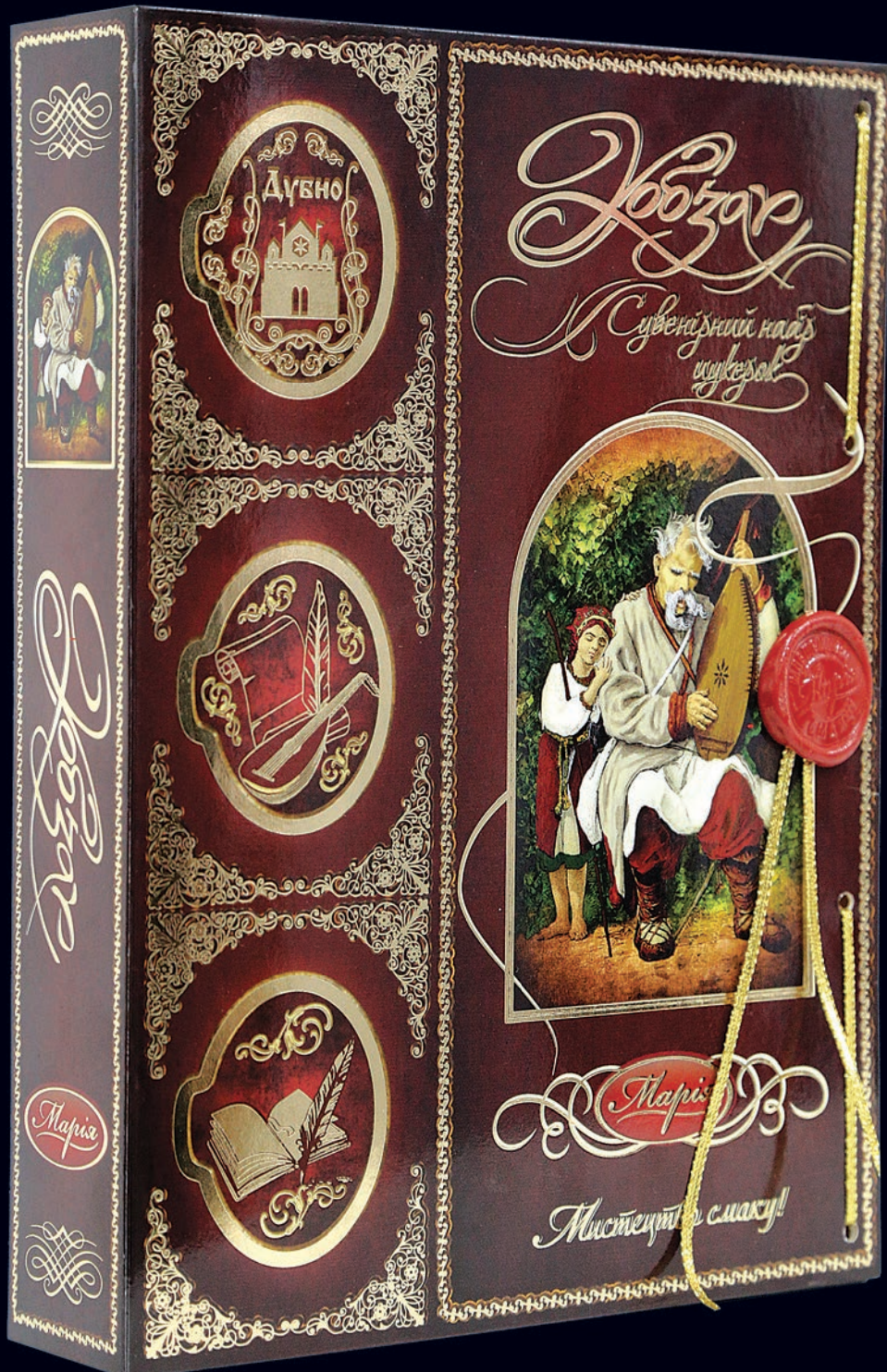
Підприємство ТзОВ «ДН-Класик» виробляє близько 40 видів цукерок грильжної групи та на основі сухофруктів (чорнослив, курага, кокос). Їх поставки здійснюються у всі області України під торговою маркою «Марія».

У сувенірний набір цукерок «Тарас Бульба», наприклад, входять цукерки «Прометей», «Грильж класичний», «Рішельє» (розробка ТзОВ «ДН-Класик»), «Марго». Для їх створення застосовано, зокрема, арахіс смажений, ядро со-

няшника смажене, кондитерська глазур, ароматизатори «Шоколад», «Коньяк», які ідентичні з натуральними, молочна кондитерська глазур, халва соняшникова, ванільна, слива сушена без кісточки, курага, родзинки, кокосова стружка, патока, мед тощо.

У складі набору «Кобзар» – чорнослив та курага з волоським горіхом, гроссо (на основі повітряного рису).

...Воістину: солодощі зі смаком мрії!

Готельно-ресторанний комплекс «Едем» у місті Дубно розташований на перехресті шляхів, що виникли тут ще в княжі часи. Із вікон готелю ви побачите вежі Дубенського замку, які є уособленням минулих епох – промовистим, загадковим, бо спонукає уяву мандрувати у простір минувшини...

На території Дубна і району у 1932-1933 роках голоду не було, оскільки край перебував у складі Польщі. Але мешканці міста і тодішнього повіту знали про нещастя, яке спіткало жителів радянської України, й тому 25 листопада 1933 року організували у Дубні повітовий комітет допомоги на заклик волинського воєводського громадського комітету допомоги голодуючим. Одночасно у Дубенському повіті створили відповідні гмінні комітети, поширили відозви до населення.

Відтак люди нагромаджували у млинах жито, пшеницю, ячмінь, просо, гречку, квасолю й горох і переробляли їх в основному на муку. Складували якомога ближче біля залізниці і забезпечували належну охорону.

Відповідальні особи комітету звітували про зроблене, а також ретельно сліdkували, аби сировинні запаси були недоторканими.

Активність спостерігалася і в інших повітах Волинського воєводства - Сарненському, Костопільському, Острозькому.

Загалом тоді на пункти прийому за півтора місяця зведено зі всіх повітів майже десять тонн зернових, знач-

ною була й сума зданої готівки - 653 злотих (один кілограм свинини коштував 2 злотих).

Проте коли справа дійшла до відправки всього добра, то виникли труднощі на кордоні у містечку Корець. Польські вартові пропустили обози без перешкод, зате червоноармійці завернули їх назад, заявивши, що «милостиня» нікому не потрібна у процвітаючій радянській Україні, де «ніякого голоду немає».

Зважаючи на «залізну завісу», воєводський комітет допомоги попросив радянського консула у Львові позитивно вирішити митні проблеми, адже люди по той бік Збруча і Случа вмирають без їжі. Однак московські дипломати навідріз відмовилися дати дозвіл на провезення дарунків від співчуваючих, зауваживши, що чутки про голодомор поширює буржуазна пропаганда.

Після цього все зібране було роздане жебракам, бідним та в'язням польських тюрем.

...Скорботні вогні звучать, як скорботні слова, як тужлива скрипка в «Мелодії» Мирослава Скорика.

Пам'ятаємо...

Пом'янімо.

Пам'ятник тувинським добровольцям, які брали участь у визволенні Дубна від німецько-фашистських загарбників.

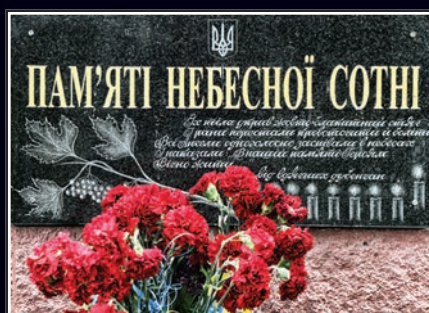
Пам'ятник загиблим воїнам-афганцям.

Пам'ятник розстріляним фашистами у 1942–1944 роках 650 в'язням тюрми в Луцькій брамі – представникам інтелігенції, підприємцям, підозрюваним у зв'язках з УПА.

Пам'ятний знак на честь воїнів УПА.

Меморіал Небесної сотні.

Меморіальний знак на честь розстріляних карателями НКВС українських патріотів у Дубенській в'язниці 24 – 25 червня 1941 року.

На конкурсі «Міні-міс Дубна».

Володимир Козявкін – Герой України, член-кореспондент Національної академії медичних наук України, професор, доктор медичних наук, лауреат Державних премій України, почесний громадянин Дубна.

Ім'я Ваше – синонім надії.
Саме так про Вас почали говорити наприкінці 80-х років минулого століття у Дубні, коли вперше стало зрозуміло, що маєте, руки, які... бачать. Ви ставали супроти болю людського – самовіддано, наперекір всьому, що заважало... У складні часи тут Ваші думки витворювали клініку, якої ще ніде не існувало – реабілітаційний центр, куди мали би з'їжджатися з усіх усюд страждущі. А тим часом саме тоді Дубно для тисяч батьків, у яких діти занедужали на ДЦП, було місцем сподівань. Потім побачив Вас Львів, де Ви висвіжилися душею і вибудували свій перший медичний заклад – то була нагорода долі.

Опісля – міжнародні конференції, зокрема, Європейської академії дитячої інвалідності, Міжнародної асоціації дитячих неврологів, Американського конгресу реабілітації, Європейської федерації неврологічних товариств, де Володимир Козявкін з України завжди виступав першим. Нині за кордоном і в Україні

Ваш метод супроводжується найвищими епітетами, він ставиться врівень із відкриттями Пастера і Коха. В енциклопедичному виданні з дитячої ортопедії під редакцією німецького професора Фріца Ністгарда Система інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації під назвою «Метод Козявкіна» включена в четвірку найефективніших методів реабілітації хворих на ДЦП у світі. Тут зафіксовано, що це високоефективна технологія лікування пацієнтів, які страждають дитячим церебральним паралічем, остеохондрозом, мають органічні ураження нервової системи. В основі реабілітації лежить полімодальний підхід з використанням різнобічних методів впливу на пацієнта.

Основним компонентом лікування дитячого церебрального паралічу за цим методом є біомеханічна корекція хребта та великих суглобів, у поєднанні з комплексом лікувальних заходів: рефлексотерапією, лікувальною гімнастикою, масажем,

Міжнародна клініка відновного лікування у Трускавці.

ритмічною гімнастикою, механотерапією і апітерапією.

Як винахідливо, розкуто й ніжно займаються цим фахівці-колеги у створених Вами Реабілітаційному центрі «Еліта» і Міжнародній клініці відновного лікування, де діє Інститут проблем медичної реабілітації! Понад 40 тисяч пацієнтів із 53 країн світу пройшли курс лікування за цією системою – одержано стабільний позитивний результат. Таке досягнення стало базою для наукових обґрунтувань у Ваших 150 працях, семи монографіях.

...Ось ввозять на колясках хворих дітей. Дивитися на них – закоцюблених, з перекошеними обличчями – одна печаль...

Сміливо, але обережненько пускаєте свої пальці по спазматичній маленькій спиначці...М'язи перетворюються на м'якиш, пропадає загальне заціпеніння...

Дитина після кількох сеансів стає на повну ступню, починає сидіти. Говорити! Розуміти!

Ви знайшли ключ, розбухали компенсуючі можливості організму, що дрімали, змусили складатися, наче шестерні, сегменти хребта – так, як заковано здоровою природою.

...Ось дівчинка, похитуючись, ступає по траві і носком сандалі торкає м'яч. Їй хочеться вдарити його щосили й кинутись біжком, та ще ніжки заплутуються. Заплакана й розгублена мама. До цієї миті многотрудно й навромацки вона йшла через десятки лікарень. Тепер її бідняточко вже хоч с'як-так дасть собі раду після довгих років лежання – вона хоч квола, але ступає сама. Ви бачите, всі люди на світі? Вона ступає сама!

Напевне, ніде немає такої картинної галереї, як у Вашій клініці, – малюнки тут зроблені пальчиками, які Ви розсудомили. Пальчиками малечі з України, усіх континентів. Бажаючи олівцем досягнути паперу, відтворити свій порух на аркуші, вони, здається, тисячоручо тягнуться до Вас.

І стверджують свою надію.

Борис Возницький – Герой України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, почесний громадянин Дубна.

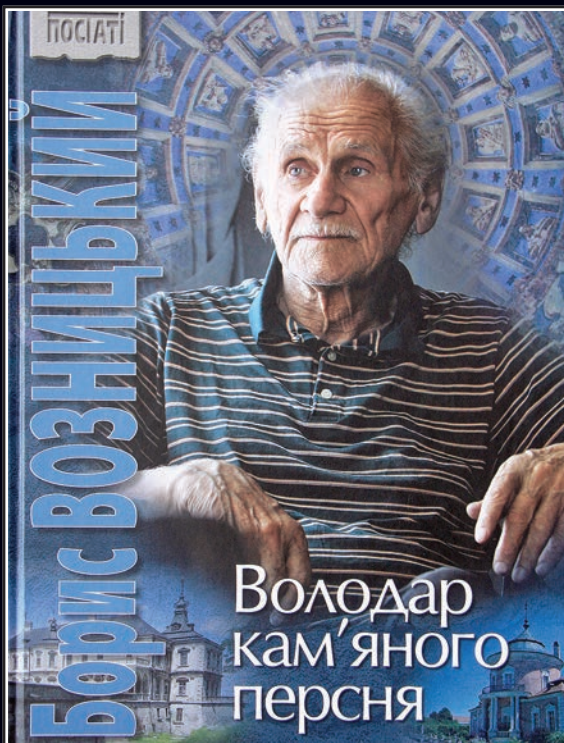
Пам'ятаю Вас, скромного чоловіка, – зізнаюся, було якось незвично усвідомлювати Вашу величну простоту.

...Перетинаєте «трилінку», вітаючись, що серед усього минушого її ромбічна, сізого відтінку мозаїка залишилася справжньою, як була у часи Вашого учнівства.

У Дубні Вас вів спогад по вулицях, де Ваше дитинство пізнавало місто – тут, як відзначаєте в автобіографії, «... в 11 років почав вчитися в дубенській польській школі».

У Дубні завжди при зручній нагоді зупинялися – справи вели, зокрема, у замок, чимало експонатів якого Ви передбачливо віддали на реставрацію. Сюди також зі Львівської галереї мистецтв направляли для виставок (хай і не тривалих, тимчасових) шедеври західноєвропейського малярства, бо бажали, аби жителі рідного Вам міста звалили до присутності духу великих мистецьких дивовиж, їх енергійної сили, що народжує художні смаки. Багато з тих набутків були вивільнені Вами з-під шарів пилуги, складського хламовиння, з підземель – вологих і руйнівних для фарб. Ви ж бо поставили собі і всім коло Вас мистецтвозацінтним людям вказівник: «Не дати пропасти – зберегти – передати спадкоємцям».

Та що полотна, хоч їх кожен квадратний сантиметр має золоторівну вартість. А кам'яні привіти із давніх епох – замки! Олеський, Свірзький, Підгорецький... Ви радо, із якоюсь юначою безтурботністю збирали їх у свій список визволених з полону радянської власності, – аби більше й більше, – не відаючи ще на початку та-

Книга Романа Лубківського та Василя Пилип'юка про Бориса Возницького.

ких блискавичних комбінацій з «присвоєння об'єктів», якими будуть ті руїниська... Тоді, як зазначив поет, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка Роман Лубківський у спільній із теж лауреатом Національної премії України імені Тараса Шевченка Василем Пилип'юком книзі, Ви були збирачем, а згодом символічним володарем кам'яних перснів – отих споруд, що, відреставровані, через роки сягнуть в українській «Золотій підкові» блиском Вашої рятівної, упертої, плідної і хороброї думки.

А ще ж – повернення Вами Іоана Георгія Пінзеля у світовий культурний простір – цього «слов'янського Мікеланджело», про якого у своєму філософському мистецтвознавчому дослідженні написали, що сила цього митця – у «містично-аскетичному зображенні персонажів, охоплених особливою «жорстокою» пристрасстю їх світлого духовного єства». Це ж і про врятовану Вами скульптуру «Самсон роздирає пащу Лева»...

А ще ж – справжнісіньке подвижництво, пов'язане з відновленням картини Мартіно Альтомонте «Битва під Віднем», перипетіями її оборони та встановлення в Олеському замку...

А ще ж – засновані вами музеї: найдавніших пам'яток Львова, друкаря Івана Федоровича, Маркіяна Шашкевича, Іоана Георгія Пінзеля, «Русалки Дністрової» ...

А ще ж – книги про творчість, митців, про канони культури...

Останній раз ви відвідали Дубне, коли все це було звершене і зафіксоване в просторі, й теж віддане минулому – минулому, про яке Ви дбали, як про майбутнє...

Євген Безніско. Портрет Бориса Возницького.

Мартіно Альтомонте. Битва під Віднем.

Іоан Георгій Пінзель. Самсон роздирає пащу Лева.

Микола Жулинський – лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка, академік НАН України, директор Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України, почесний громадянин Дубна.

Місто, яке найбільше марилося Вам у дитинстві...

Це ж Дубно!

Чули про нього від батькової сестри, котра проживала тут. І вперше побачили його дванадцятирічним – брат привіз на гостину до тітки. Її старенький будинок прилягав до височенної, з червоної цегли, стіни замку. Враження від побаченого прямовисного суворого муру було могутнім... А що там, за bastіоном? А якби то пройти мостом і шаснути у двері брами... А якби побувати на вежі... Та – зась, бо стояла у фортеці військова частина.

Втрапите сюди через кілька років, коли станете студентом Дубенського педагогічного училища, а відтак і музикантом духового оркестру, – тоді на середньовіч-

ному княжому замковому дворіщі часто виступатимете перед солдатами, й очі підводитимете догори, і ввижатиметься, що на синьо-білопір'їстому небі – живому, рухливому – підхмарна надбрамна кам'яниця пливе і пливе... І здаватиметься хлопчині, що вона наче мчить із якогось незвіданого минулого й він разом із нею...

Потім, чим більше минатиме років життя, тим твердіше наголошуватимете: «Це були мої щасливі роки у Дубно!»

У місті, де Вам студентське життя відкрило незліченні приваби, обдаровувало простими радощами, яких майже не зазнали в сирітському малолітті в рідному селі Новосілки (тепер Набережне) Демидівського району; де явилось

трепетне усвідомлення неперервності і спадковості часоплину, до знаків якого – соборів, церков, вигладженого колесами й підшвами темно-синього бруку – могли просто доторкнутися; де набулися серед книг й начарувалися ними; де заставали і сумні, і втішні звістки; де ота Іква, що Тарас Шевченко прославив, ласкала юнака літеплом; де захотілося бути кимось і більше ніколи не повертатися у бідність й не повторитися у простацькій долі; де поклали собі за мету пройти не чуже, а власне життя, – у цьому місті, отже, багато що розпочато...

У місті, яке залишилося у Вашому сприйнятті як осердя батьківської землі – Великої Волині, що народжувала і плекала сміливців духу.

Глибоке і щасливе усвідомлення цього прийде пізніше, коли відкриєте для себе шляхи великих, котрі у минулих епохах були приваблені Дубним і в Дубні прийняті: князі й королі, полководці й гетьмани, співаки й музиканти, актори й письменники...

Історія, яка відмірює обшири для знаменитих і трудолюбних, розпорядилася, либонь, аби й Ваше ім'я було введене в цей дубенський колообіг постатей історичнопризначених.

Ви ведете людей у нову естетичну дійсність, силою свого серця обороняєте цвіт нашої душі – українську мову, адже воістину: мова – це батьківщина.

Ви предметно і впевнено привернули увагу світу до «суверенної території людського Духу, якою є українська література». Обстоюєте бо її виняткові цінності, позиціонуєте, що вона «постає як вияв невиснажного духовного потенціалу, бездонності творчих, художньо-мистецьких джерел, культурної самобутності української нації в її тисячолітньому розвитку».

Для європейської культури, а передусім української, Ви добули й воскресили із забуття імена зневажених велетів слова, пояснили й вивели константу творчої цілющості талантоспроможних сучасників, разом із науковою громадою благословили увічнення шляхів нашого красного письменства, видаючи безцінні поважні фоліанти дванадцятитомної «Історії української літератури».

Думається, в усьому цьому є присвята і Дубну Вашої юності.

Щедра.

Синівська.

Маєстатична.

Свято-Троїцька церква у селі Набережне, засновником, фундатором (ктитором) якої є Микола Жулинський.

Патріарх Київський і Всєї Русі-України Філарет, архієпископ Рівненський та Острозький Іларіон, Микола Жулинський у Свято-Троїцькій церкві Набережного.

Обласний фестиваль національних культур «У родинному колі», започаткований у Дубні, проводиться тут представниками різних національностей, котрі мешкають на Рівненщині. Вони знайомлять краян із питомими традиціями та обрядами, піснями й хореографічним мистецтвом, частують гостей шедеврами автентичних кухонь.

А ще — демонструють вбрання предків, його захоплюючі кольори і фасони. Це — веселка, що випромінює талановитий народний хист, поєднання вжиткового змісту і довершеної самоцвітної краси національної витонченої душі.

...Сонце роду свого — у вдячному чулому серці!

Музичні та хореографічні народні перлини своїх країн демонструють юні виконавці на міжнародному фестивалі дитячого фольклору «Котилася торба», місцем проведення якого є місто Дубно.

Згідно зі сценарними регламентами, кожен день такого творчого жнива присвячений показу автентичних мистецьких національних надбань певної держави.

Гості також беруть участь в обговоренні проблематики щодо популяризації та успадкування етнографічної спадщини і її використання у соціокультурній практиці.

Те, що звеличує і дозволяє майстерно вивісти душу голосом, поставою, очима, як зорями; те, що об'єднує дружнім потиском рук; те, що дивує, захоплює і множить братерство, – все це улюблена артистична толока європейських хлопчиків та дівчаток «Котилася торба»!

Мистецтво і приязнь!

Парад наречених у Дубні як складова міської видовищної культури демонструє українську жіночу вроду, фантастичного покрою весільне вбрання – оберіг; символ чистоти почуттів, вірності, уособлення гордого щастя.

Жителі міста вітають розквітлих саомбутніх красунь, коли ті проїжджають на автомобілях і мотоциклах або про-

ходять, наче пропливають, вулицями чи вимальовують витончений танок на центральному майдані.

Мешканці Дубна стають також свідками їх фотосесій на фоні древніх споруд, які є тлом урочистим – таким, що ніби передає коханим привіти із далеких століть...

Так, Дубне створене для любові!

ПІД БІЛИЙ ВЕЛЬОН, ПІД ФЯТУ...

ПІД БІЛИЙ ВЕЛЬОН, ПІД ФЯТУ...

ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

ПІД БІЛИЙ ВЕЛЬОН, ПІД ФЯТУ...

Віталій Призант. Крізь віки.

Ігор Величко. Дубно.

Міжнародний пленер у Дубні, заснований Дубенською міською радою, щороку збирає відомих українських та зарубіжних художників, завдяки чому місто з'явилося на мистецькій пленерній карті України.

Митці малюють старовинні квартали, церкви, паркові рекреації, пам'ятники, річку, споруди, що складають ансамбль Дубенського замку.

За традицією, частину своїх робіт автори дарують місту та Державному історико-культурному заповіднику Дубна як організаторам такої творчої зустрічі.

На картинах – їхній мистецький подив, любов, захоплення Дубним над Іквою.

Дубним живописного натхнення...

Наталія Закревська-Анікіна. Синагога.

Юрій Салко. Сонце вечірне.

Тетяна Красна. Дубенський замок. Надвечір'я.

Лариса Пуханова. Церква на Кемпі.

Віктор Гвоздинський. Монастир кармеліток.

Сергій Купавих. Вежа «Беатка».

Фестиваль «Тарас Бульба» заснований у 1991 році і відтоді проходить у Дубні, популяризуючи українську молодіжну пісенну культуру.

Дубенський міський палац дітей та молоді.

Грає муніципальний оркестр.

Виступають художні колективи Дубенського коледжу культури і мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету.

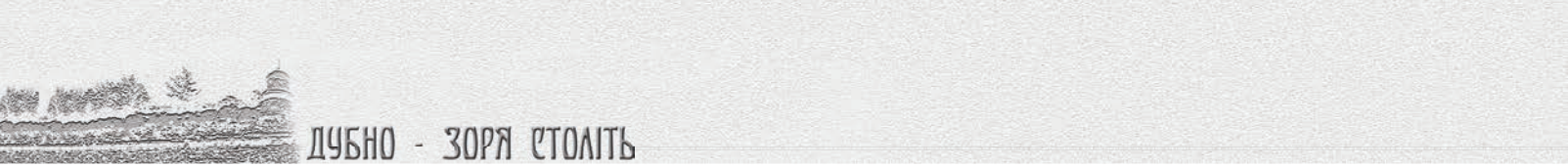
У Дубні діти навчаються греблі на байдарках у місцевому спортивному клубі.

Дубно – місто, де проводяться дитячо-юнацькі спортивні фестивалі та обласні і всеукраїнські першості із футболу.

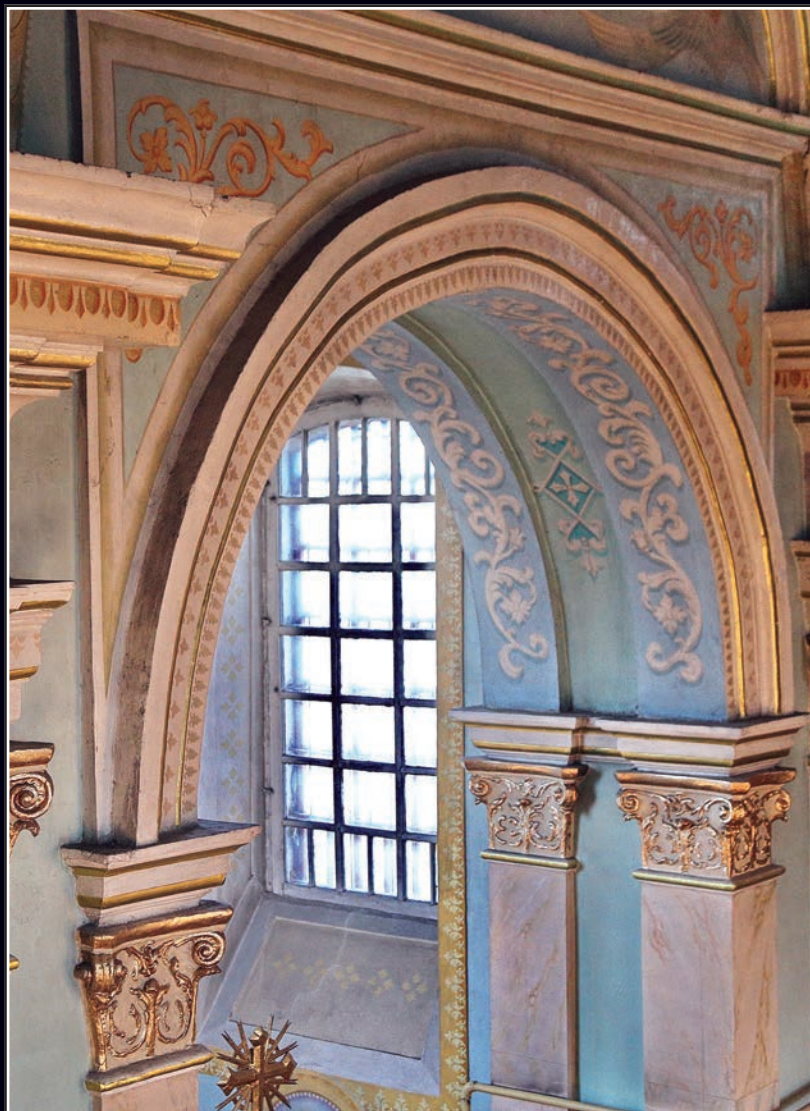

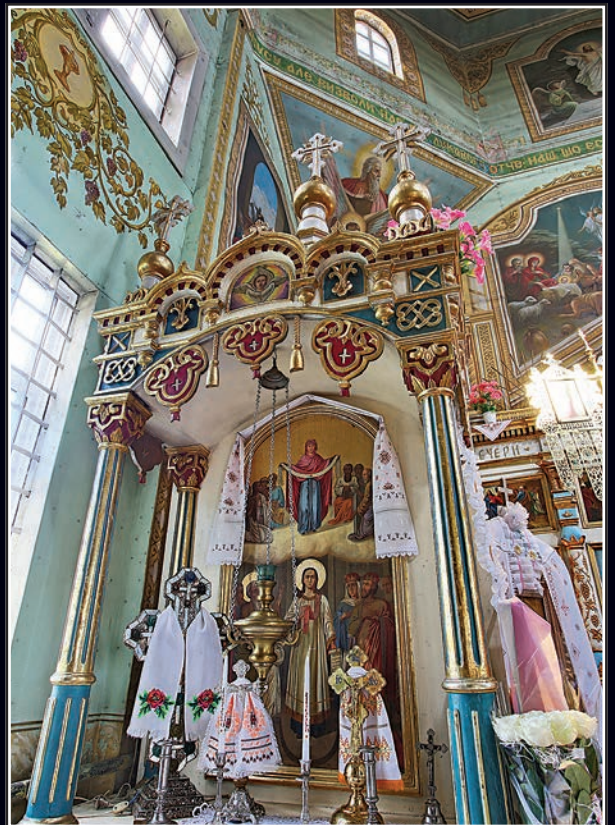

ВТІШАЮСЬ ТОБОЮ

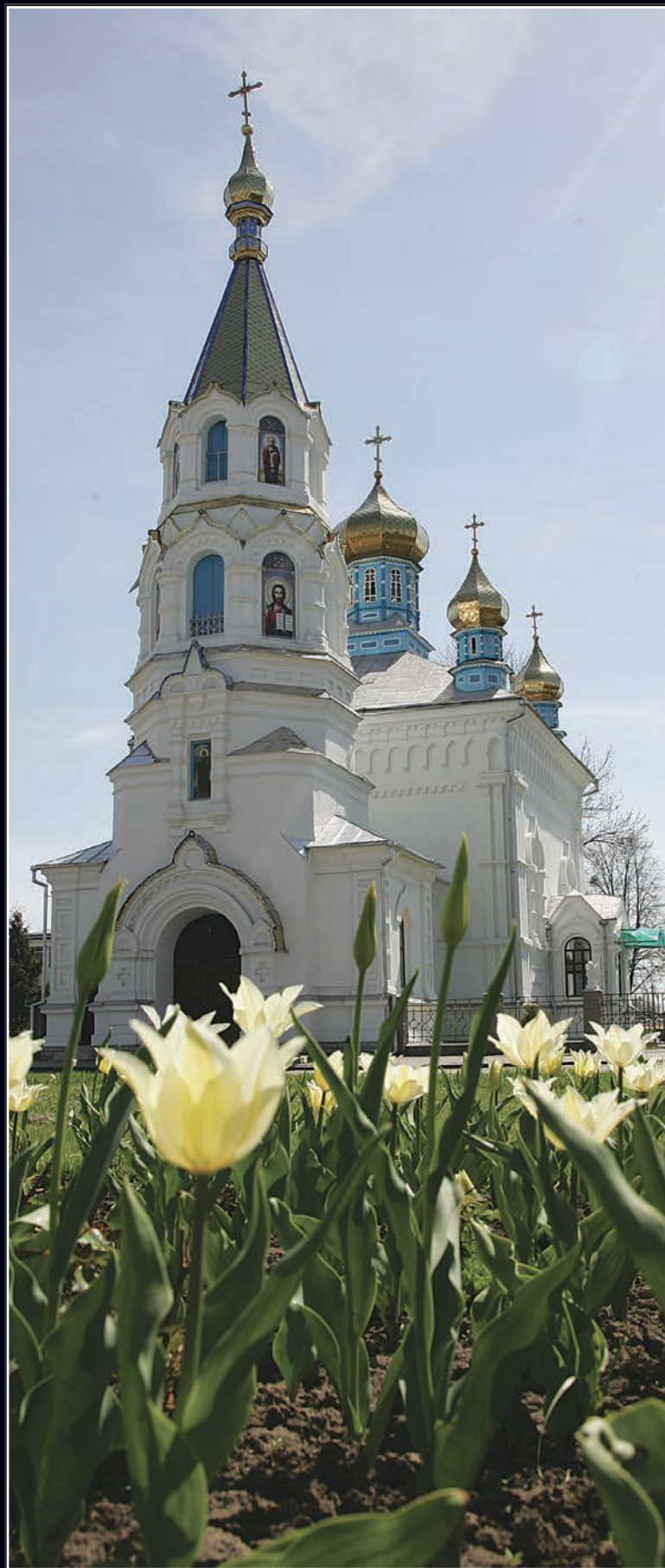

ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

КОСТЕЛ СВЯТОГО ЯНА НЕПОМУЧКИ. 1830р.

У храмі 5 лютого 1867 року сталося евхаристійне диво.

Пам'ятний знак святому Яну Непомуці –
покровителю Дубенської
римо-католицької громади.

**Дякуйте Господу —
добрий бо Він,
бо навіки Його
милосердя!**

Пророк Ілля з житієм - XVI ст.
(дерев, левкас, темпера, паволока)

Пророк Ілля з житієм.
16 століття. Дерево, левкас, темпера, паволока.

Богородиця Одигітрія.
17 століття. Дерево, левкас, темпера, паволока.

Ісус Христос.
18 століття. Дерево, левкас, темпера.

Богородиця з дитям.
18 століття. Дерево, левкас, темпера.

Христос учитель.
17 століття. Дерево, левкас, темпера.

Святой Миколай.
18 століття. Дерево, левкас, темпера.

Богородиця з дитячком (Замилування).
18 століття. Полотно, олія.

Різдво Христове.
18 століття. Дерево, левкас, темпера.

Святий Антоній.
18 століття. Різьба по дереву, левкас, темпера.

Архангел Михаїл.
19 століття. Дерево, левкас, темпера.

ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

Каплиця Дубенського замку.

Зала у надбрамному корпусі Дубенського замку.

У залі старовинного сакрального мистецтва.

Діва Марія. Дерев'яна скульптура. ХІХ ст.

Чеканка бронзова «Герб Шренява князів Любомирських»

Дзвін Спасо-Преображенського монастиря, відлитий у Дубні. XVI ст.

Колекція дзвонів. XVIII – XIX ст.

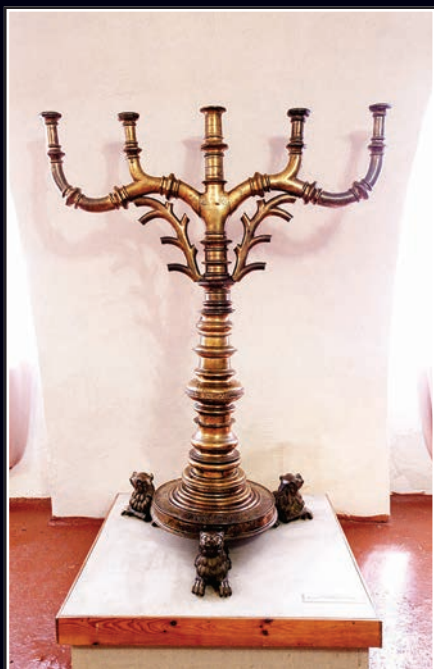

Григорій Буняк.
Портрет Богдана Хмельницького.

Колекція зброї.

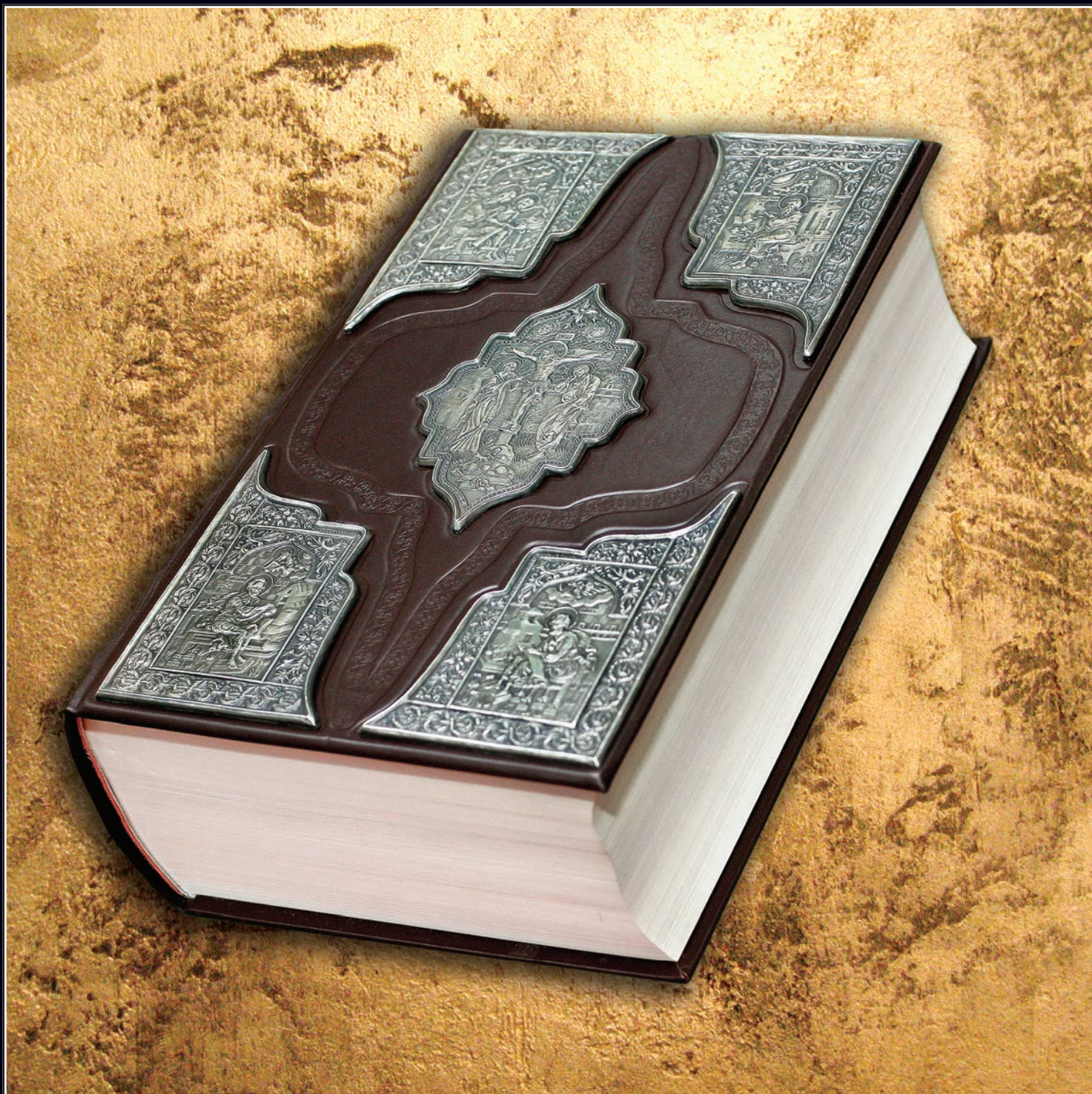

П'ятисвічник. XVI ст.

Підсвічник. XIX ст.

Факсимільне видання Пересопницького Євангелія (2011 р.). Експозиція у Дубенському замку.

Книга як сяйво віри...

Пересопницьке Євангеліє — визначна рукописна пам'ятка староукраїнської літературної мови й мистецтва, переклад Євангелія так званою простою мовою, близькою до народної. Переклали Євангеліє у 1556-1561 роках син протопопа Михайло Василевич та архімандрит Пересопницького чоловічого Різдва-Богородицького монастиря Григорій у місті Пересопниці (тепер село Рівненського району).

Шедевр рукописного мистецтва складається із 482 аркушів. Вага книги — 9 кілограмів 300 грамів. Написана пізнім уставом на пергаменті форматом 380 x 240 міліметрів. Прикрашена кольоровими заставками й мініатюрами. Дослідники стверджують, що за красою художнього оформлення Пересопницьке Євангеліє не має рівних собі серед українських рукописів. У книзі подаються так звані сумарії — зміст розділів. На маргіналіях вміщено пояснення до окремих незрозумілих слів.

До 1630 року Пересопницьке Євангеліє знаходилося у монастирі в Пересопниці. Після ліквідації обителі книгу зберігали невідомі особи.

Згодом вона потрапила до гетьмана Івана Мазепи, який 16 квітня 1701 року подарував її Переяславському єпископському престолу. Потім пам'ятку передали спочатку бібліотеці Переяславської семінарії, а у 1862 році — Полтавської.

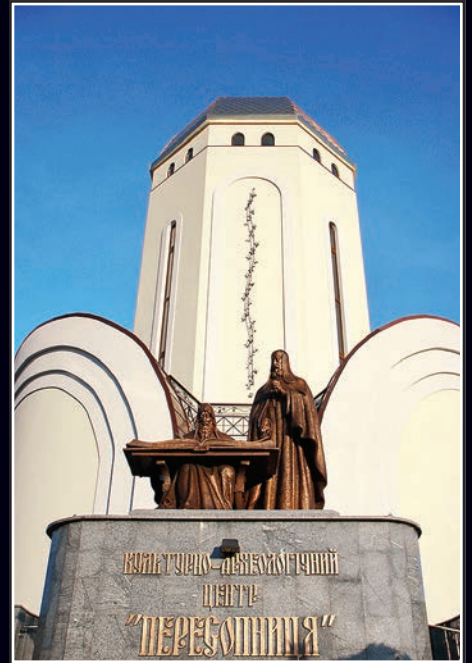
На початку 20-го століття рукопис введено у фонди Полтавського давньоховища.

Під час Другої світової війни Пересопницьке Євангеліє було евакуйоване.

Із 1947 року перебуває у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського.

...Пересопницька Першокниго! Мандри твої у віках не марні — ще боголюбиві творці твої вказали ті шляхи у сьогодення, заклавши в тобі мету. І саме зараз ти зазнала найвеличнішого пошанування, і слава твоя триває. Із українською незалежністю настало твоє живодайне воскресіння, бо здійснюєш державний чин — приймаєш Присягу Президента України.

Книго віри, книго-предтече!

Культурно-археологічний центр «Пересопниця», присвячений Пересопницькому Євангелію, у селі Пересопниця Рівненського району.

Макет замку.

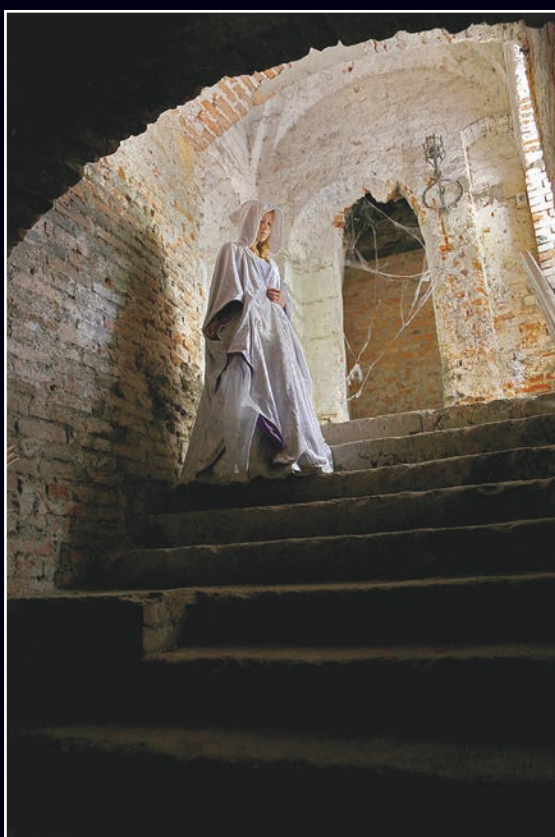

У підземеллях замку,
де зберігалися зброя та запаси їжі.

Екскурсійні інсценізації у Дубенському замку.

Син Тараса Бульби Андрій із панночкою у підземеллі замку.

Привид Гальшки Острозької у підземеллі Дубенського замку.

Сторожа.

Ключниця.

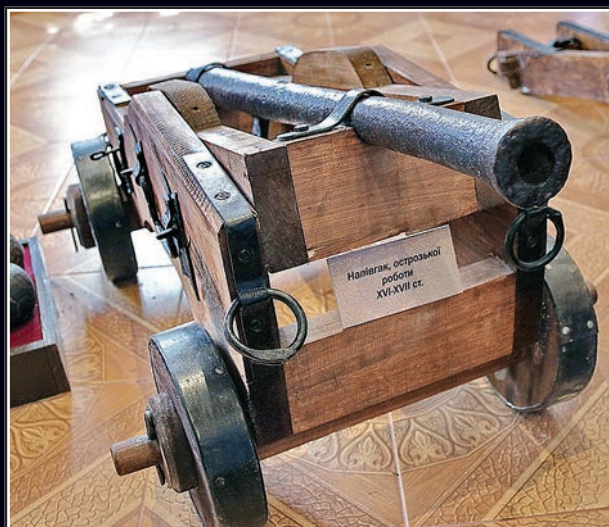
Беата і Богдан Сусло стріляють у татарський табір.

Бурштиновий амулет. 2600 – 2400 р.р. до н.е.

Люлька.

Напівбак острозької роботи. XVI – XVII ст.

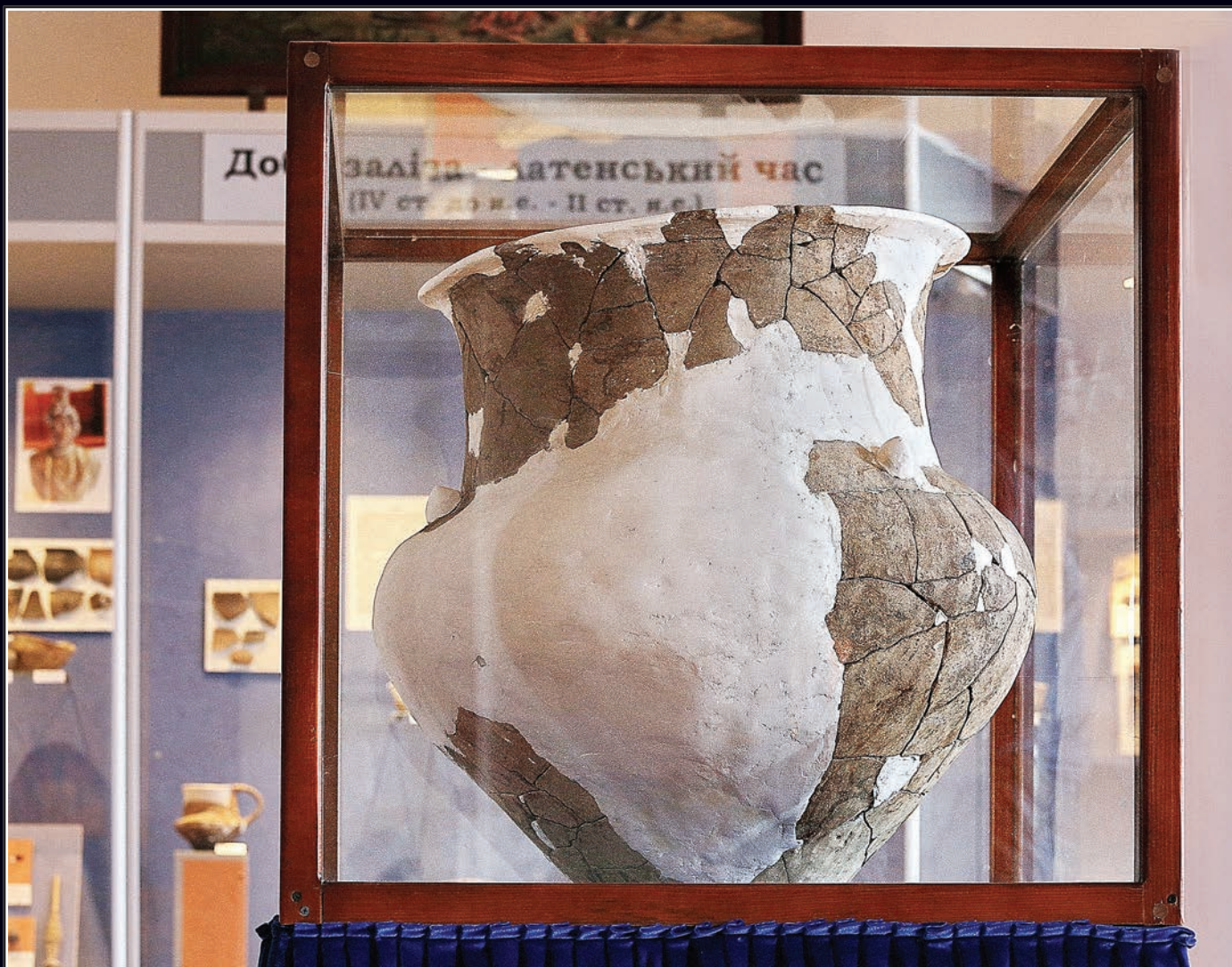
Волинський та англійський фарфор. XIX ст.

Гармата.

Парадний топірець. Бронзовий вік.

Амфора.

Діарама нападу татар на Дубенський замок у XVI ст.

Кольчуга. Копія.

Рицарські обладунки. Копія.

Алебарда. Копія.

Щит. Копія.

Відділ військової історії.

Виставка знярядь середньовічних тортур у підземеллі Дубенського замку.

Зала археології.

Янгелочки. Роботи учнів Іоана Георгія Пінзеля.

Ліра волинського лірника.

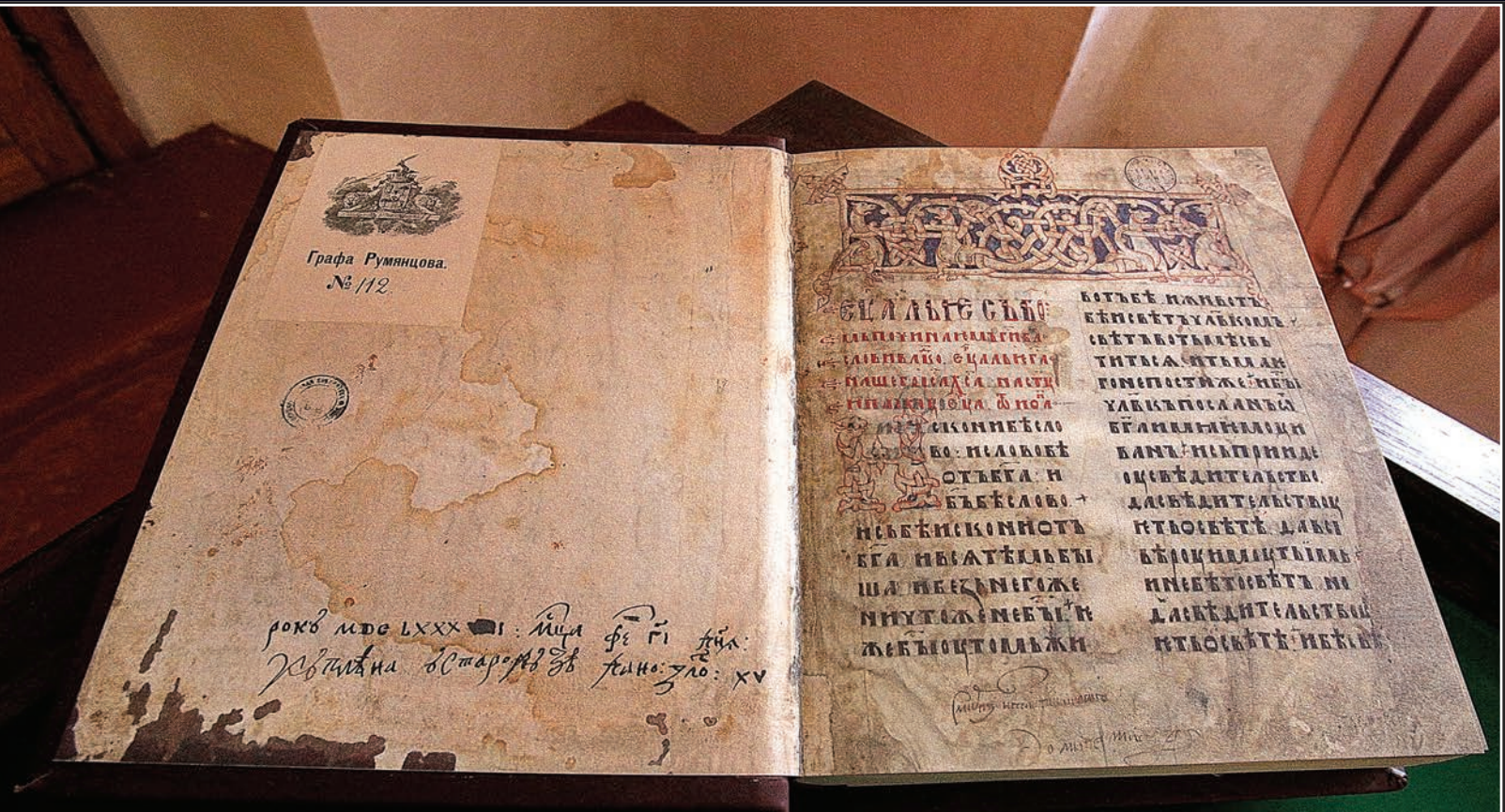
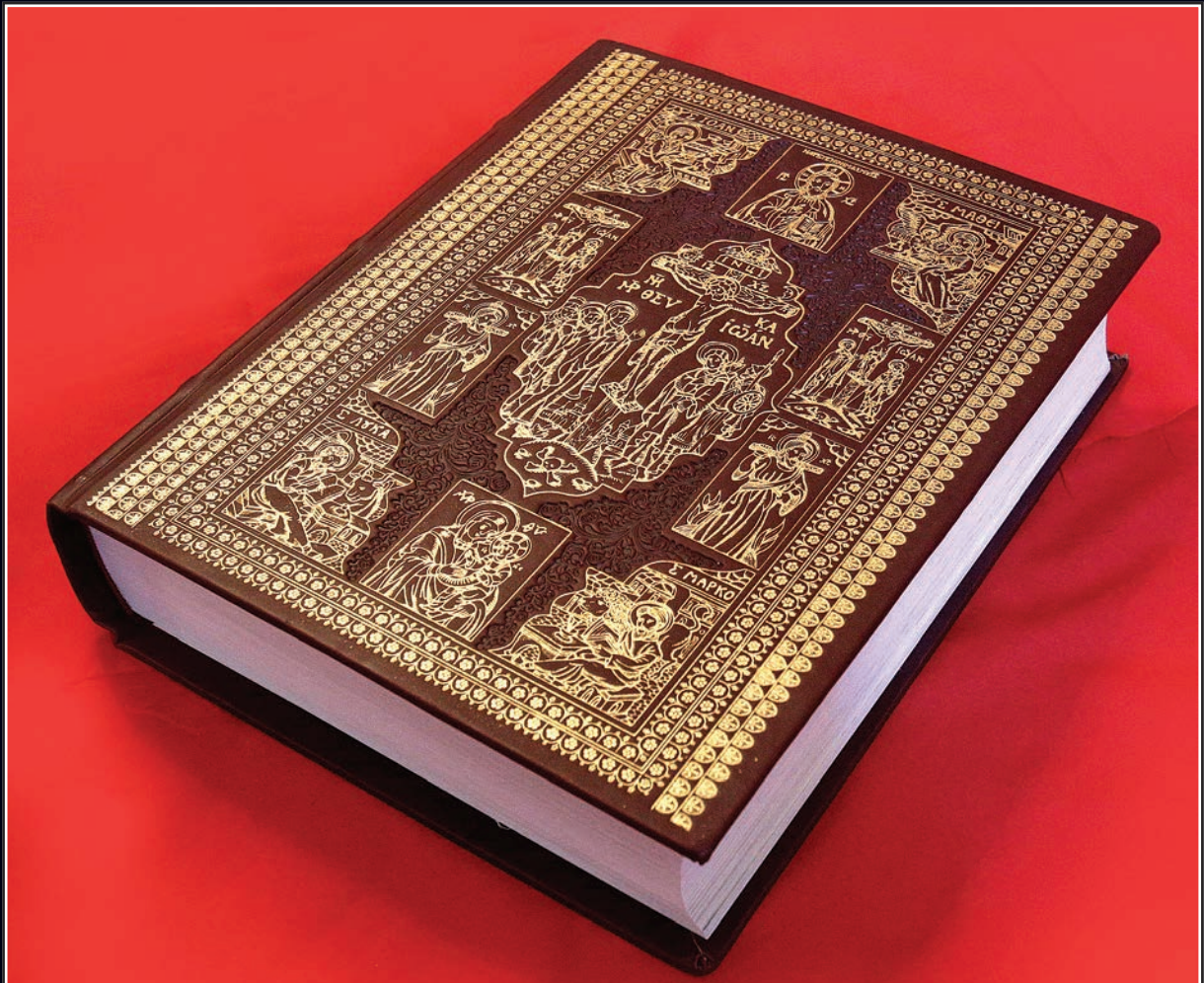

Фрагмент гармати-пищалі XVII ст.

Фрагмент гармати-пищалі з гербом князів Острозьких, відлитої у Дубенській лудвисарні. XVII ст.

ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

Факсимільне видання Луцького Євангелія – пам'ятки галицько-волинської книгописної школи та української мови XIV століття – в експозиції Дубенського замку.

Колекція рукописних книг та стародруків із Почаєва.

Луцьке Євангеліє майже на два століття старше за Пересопницьке Євангеліє. Воно певний час було власністю Спаського монастиря в селі Красне (нині територія Луцька), який довго був під опікою князів Острозьких. Йому частину свого майна подарувала княжна Гальшка Острозька, відзначивши у своєму заповіті: «...на монастир святого Спаса, недалеко Луцька, над рікою Стир».

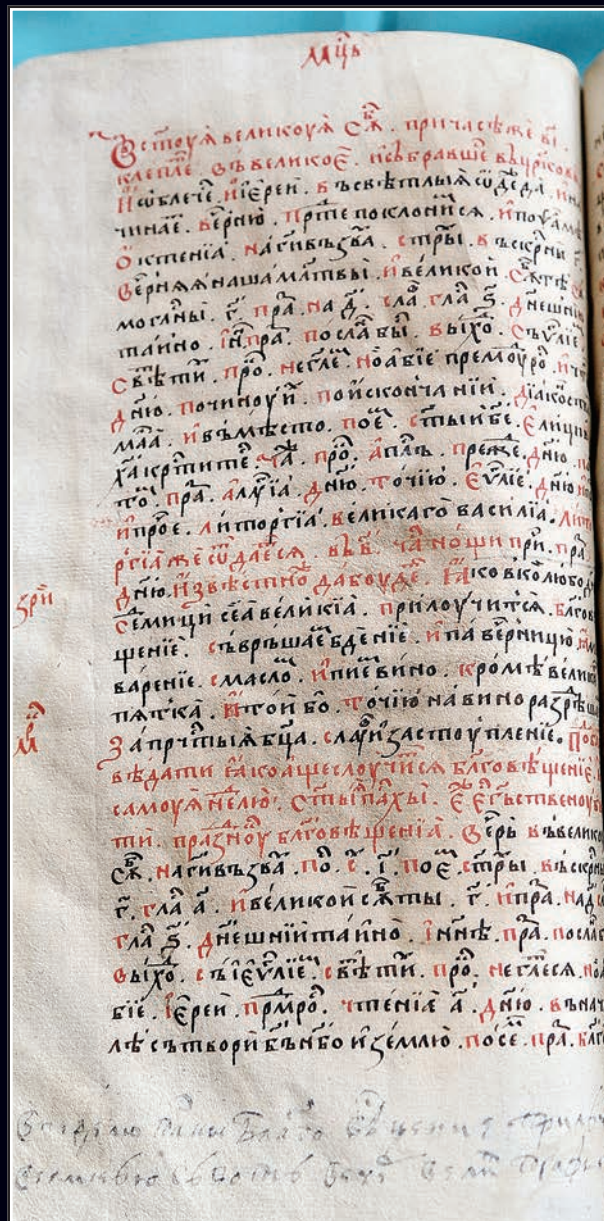
Це богослужбовий збірник, де текст чотирьох Євангелій поділений на окремі частини, розташовані по порядку прочитування у святкові, недільні та будні дні під час богослужіння впродовж року. Церковнослов'янський текст має ознаки

розмовної української мови. На маргіналіях є записи, зроблені жертводавцями монастиря, зокрема представниками шляхетського роду Кирдієвичів.

Появу рукописного шедевра історики пов'язують зі зростанням значення Волині у XIII - XIV століттях – культурного центру українських земель. Тут також у цей період створено Галицько-Волинський літопис.

У факсимільному виданні, яке вийшло у 2011 році, збережено всі особливості оригіналу. Надруковане воно на папері, що імітує пергамент.

...У Дубні – скарбінні фоліантів Святого Письма – Луцьке Євангеліє постало як творчий знак доби.

Етнографічна експозиція.

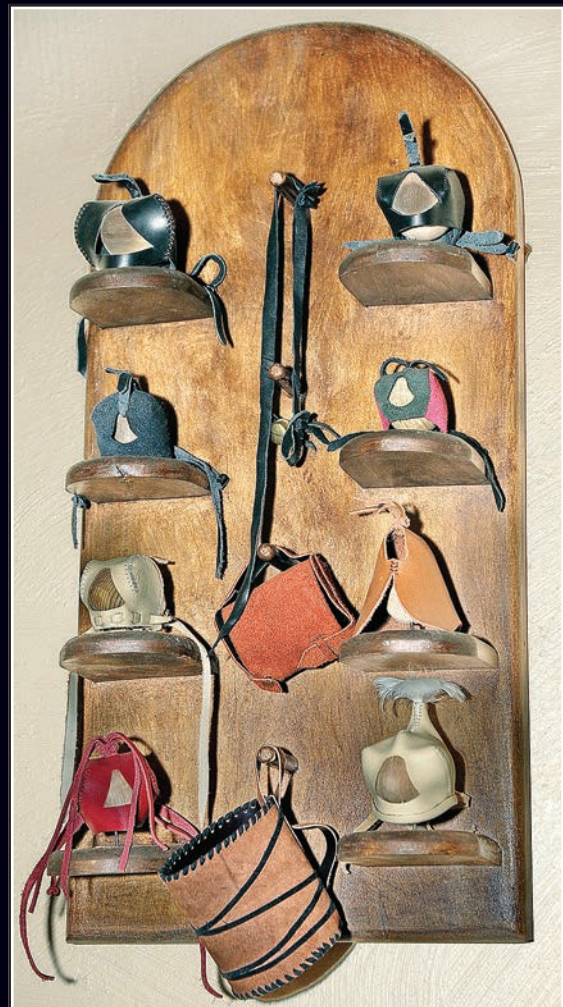

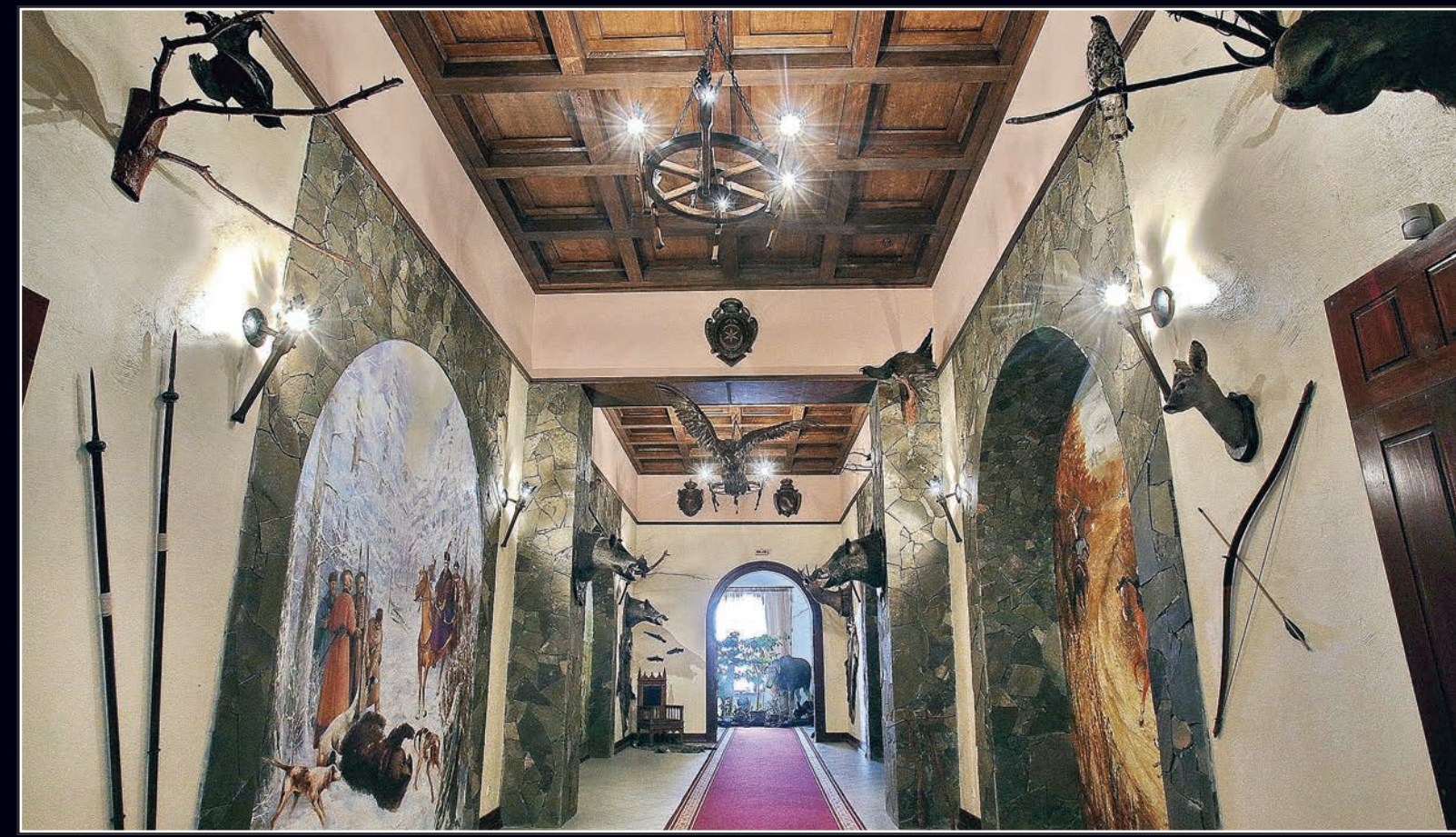

Князь Василь-Костянтин Острозький під час соколиного полювання біля Дубна.
Картина у мисливській залі Дубенського замку.

Обладунки для соколиного полювання.
Ручна робота. Шкіра.

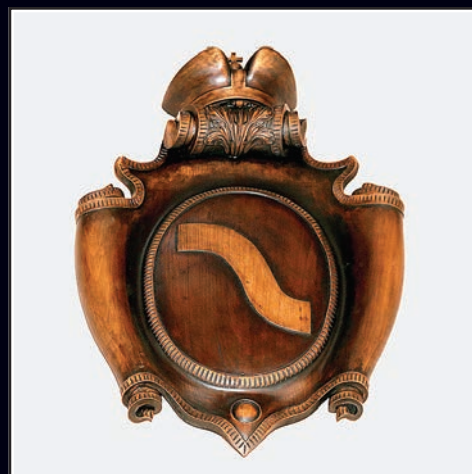

Князь Костянтин Іванович Острозький під час полювання на благородного оленя біля Дубна.
Картина у мисливській залі Дубенського замку.

У мисливській залі.

Герби. Різьба по дереву.

Експонати мисливської зали.

Нумізматична виставка.

У місто Дубно прийшов Святий Миколай.

ДУБНО - ЗОРЯ ЄТОЛІТЬ

Коляда!

БЛАГОСЛОВЕН ТВІЙ ШЛЯХ

Художньо-публіцистичне видання
Мазаний Віктор Степанович

Дубно – зоря століть

Мазаний В.С.

М 135 Дубно – зоря століть / Віктор Мазаний. – Рівне, 2014.– 240 с.: л.

Книга українського письменника Віктора Мазаного про одне із найдревніших європейських міст Дубно – це своєрідна розмова з епохами. У формі есе автор відобразив окремі знакові фрагменти історії та контексти майже тисячолітнього існування княжого граду на волинській землі. Йдеться і про подвижництво засновників та будівничих міста князів Острозьких, для яких воно було головною середньовічною резиденцією, і про інші уславлені постаті, котрі тут звершували змісти свого життя, і про події, що мали вплив на гуманітарно-соціальний державний поступ.

Акцентовано увагу і на новітніх сталих величинах економічної та культурної активності Дубна.

Вабливий образ його у виданні створено і світлинами, які метафорично показують сутність людських діянь, духовну потугу і гордість за самобутню стародавню та сучасну красу, виплекану на перехресті правічних світових шляхів.

ББК 84 (4 укр)
© Мазаний В.С., текст, фото, 2014
© Похилюк А.Г., фото, 2014

Фото Анатолія Похилюка та Віктора Мазаного.

Також використано фото ВАТ Дубномолоко», ТзОВ «Ливарно-механічний завод «Ісполін», ТзОВ «Склоресурс», Олександра Булиги (стор.114), Вільної енциклопедії «Вікіпедія», енциклопедії «Острозька академія».

Книга вийшла при сприянні міського голови
міста Дубно Василя Антонюка,
депутатів шостого демократичного скликання
Дубенської міської ради –
із присвятою громаді міста Дубно.

Консультанти проекту: радник міського голови Валентина Трифонова,
начальник відділу з питань внутрішньої політики, зв'язків з громадськими
організаціями та засобами масової інформації Ерна Шевчук,
начальник управління економіки і власності Ольга Ляшенко,
завідуюча відділом Державного історико-культурного
заповідника міста Дубно Тамара Дмитренко,
лінгвіст Станіслав Костецький.
Переклад Юлії Мазаної.
Вестка Олександра Мартинчука.

Друк: ФОП Ковтунович В.В., 2014 рік.